

ISSN 1302-3519

ÇALIŞMA ORTAMI

İki Ayda Bir Çıkar / Sayı : 132

Ocak - Şubat 2014

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
TOPLUM ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ
ÇOCUK EMEĞİ
KADIN
SOSYAL POLİTİKA
NÜFUS
SOSYAL HEKİMLİK

2013 Biterken Çocuklar

- Toplum Hekimliğine Gönül Verenler - 14

Bulaşıcı Hastalıklarda Bir Önder : Tevfik Salim Sağlam

- Yeni Dönemde (6331 S.K. Sonrası) Değerlendirmeler - 3

İşçi Katılımı

- Trafo Duvarı Resim Tuvali Olmalı mı?

- Bizlerden Biri : Bruno Taut

- Kerkenez

- Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki İlçelerde

Su ve Yaşam

- Madenci Edebiyatı

- İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım :

Her İki Yana Açılan Raylı Kapılar

*Çalışan Çocuklara "Vefa Borcu"nuza
Ödemek İster misiniz?*

Fişek Enstitüsü'nün 32. Yılı
Çalışma Ortamı'nın 22. Yılı

www.fisek.org.tr

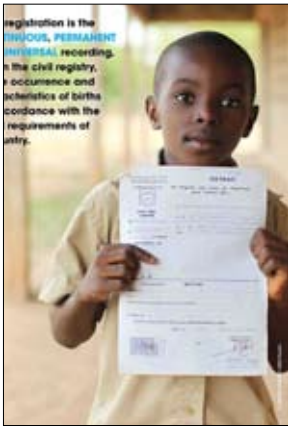
2013 Biterken Çocuklar...

Taner AKPINAR *

UNICEF kaynaklı bilgilere göre, dünya genelinde, 5 yaşın altındaki 230 milyon çocuğun nüfus kaydı yoktur. Bu çocukların yüzde 59'u Asya'da, yüzde 37'si Kıta-Altı Afrika'da, geri kalan yüzde 4'ü de diğer bölgelerde yaşamaktadır. Kayıtlı olmayan çocukların yaklaşık üçte biri Hindistan'da yaşamaktadır. Bu durum, çocukların eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişememesine yol açmaktadır. Bu çocuklar, çalışmak zorunda kalmakta, angaryaya zorlanmakta, zorla evlendirilmekte ve insan ticareti mağduru olmaktadır.⁽¹⁾

2013 yılı biterken, Afganistan, çocuklar için dünyadaki en zor ve tehlikeli yer olarak gösterilmektedir. 2010 yılından 2012 yılına kadar, bölgede devam eden çatışmalar nedeniyle 4 025 çocuk ölmüş ya da ağır bir şekilde yaralanmıştır. 2013 yılının ilk dört ayında, bir önceki yıla göre çocuklara yönelik şiddet olaylarında yüzde % 27 artış olmuştur. Sokaklarda sakız satan 14 yaşındaki bir çocuk, çok güvensiz bir ortamın hakim olduğunu ve her an başlarına her türlü şey gelebileceğini bilerek yaşamlarını sürdürmeye çalıştıklarını söylemektedir. 12 yaşındaki bir başka çocuk ise, kendisinin silahlı birileri tarafından kaçırılarak 20 gün eğitime tabi tutulduğunu dile getirmektedir. Bu çocuk, kendisine bol para verileceği söylenerek, silah kullanma ve intihar saldırısının nasıl düzenleneceğinin öğretildiğini anlatmaktadır.⁽²⁾

Fotoğraflar, www.unicef.org/media/files/Embargoed adresinden alınmıştır.

Pankration ABD'de en hızlı büyüüp yaygınlaşan "spor" olarak tahmin edilmektedir. Bunun nasıl bir spor olduğu merak edilecek olursa, öncelikle, çocukların yaptığı bir spor olduğu söylenmelidir. ABD genelinde toplam 3 milyon kız ve erkek çocuğun bu sporu yaptığı ve aralarında beş yaş gibi küçük yaşta olanlar bile bulunduğu bilinmektedir. Pankration sporunun içeriğini ise bu spor için kullanılan diğer adlandırma olan MMA'dan (Mixed Martial Arts) açıkça anlaşılmaktadır. MMA, Karma Dövüş Sanatı olarak çevrilebilir. Çocuklar spor adı altında dövüştürülmektedir. Bu spora ilişkin Youtube üzerinden de izlenebilecek görüntülerde de görüleceği gibi, çocuklar birbirlerini kıyasıya dövmetedir.⁽³⁾

Fotoğraflar, www.dailymail.co.uk/news/article-2487527/Inside-world-child-cage-fighting-Boys-trained-attack-MMA-arenas.html adresinden alınmıştır.

* Yrd.Doç.Dr. Akdeniz Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğretim Üyesi ve Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

Uluslararası Af Örgütü kaynaklı bilgilere göre, Irak'ta İslami devlet tarafından işletilen gizli bir hapisane bulunmaktadır. Burada dayak, işkence ve öldürmenin yaygın rutin bir durum olduğu söylenmektedir. Bu hapisanede tutulanlar arasında sekiz yaş gibi çok küçük yaştaki çocukların da bulunduğu rapor edilmektedir. Geçmişte bu hapisanede kalmış olanların verdiği bilgilere göre, kablo ve kayış gibi işkence aletleriyle dayak atma, elektrik şoku verme gibi işkence biçimleri çok yaygındır. Bunun yanında, vücudun akrep adı verilen bir pozisyona getirilerek işkence yapılması da yine çok yaygın bir eziyet biçimidir. Bütün bu cezalar, hırsızlık ve diğer suçlarla sigara içmek ve zina gibi İslam'a aykırı davranışların karşılığı olarak verilmektedir.⁽⁴⁾

Anadolu Kadın Hareketi kaynaklı bilgilere göre, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde arazi anlaşmazlığı ve kan davası gibi nedenlerle yaşanan çatışmalarda çocuklar da kurban edilmektedir. Aynı kaynağa dayalı bilgilere göre, bu bölgelerde görülen bir başka sorun da Suriyeli mülteci çocukların meta gibi alınıp-satılmasıdır. Ankara ve İstanbul'dan gelen birtakım kişilerin bu çocukları satın alıp götürdükleri iddia edilmektedir.⁽⁵⁾

Fotoğraflar, <http://gundem.milliyet.com.tr/kan> adresinden alınmıştır.

Birleşmiş Milletler kaynaklı bilgilere göre, Gana'da çocuklar bir nevi modern kölelik koşullarında yaşamakta ve çalışmaktadır. Çocukları balıkçılık, maden ve kakao üretiminde çok ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır. 4 yaşında çocukların bile çalıştırıldığı görülmektedir. Kız çocukların hayatta kalabilmek için fuhuş yapmak zorunda kaldığı belirtilmektedir. Bu çocuklar geceleri de sokaklarda uyudukları için sıkça tecavüze de uğramaktadır.⁽⁶⁾

Fotoğraf, www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages adresinden alınmıştır.

Fotoğraf, www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages adresinden alınmıştır.

Orta Afrika Cumhuriyeti'nde yaşanan iç çatışmalar nedeniyle çocuklar vahşetin binbir türüne maruz kalmaktadır. Çocuklar Müslümanlar ve Hristiyanlar arasında çatışmalar zorla dahil edilmektedir. Bunlara arasında sekiz yaş gibi çok küçük yaşta çocukların olduğu rapor edilmektedir. Milisler tarafından çocukların gırtlaklarının kesilmesi, timsahlara ve yılanlara yem edilmesi gibi vahşet tablolarına tanık olunmaktadır.⁽⁷⁾

İngiltere, 16 yaşındaki çocukları orduya alan Avrupa Birliği'nde tek, dünyada ise 19 ülkeden biridir. Bu yaşta askere alınan çocuklar üzerinde yapılan araştırma bulgularına göre, bu çocuklarda, daha büyük yaşta askere alınanlara kıyasla, psikolojik rahatsızlıklar, alkol bağımlılığı ve intihar eğilimi çok daha yaygındır.⁽⁸⁾

Fotoğraf, www.theguardian.com/world/2013 adresinden alınmıştır.

Çocuklar yeni yılı, ne yazık ki, mutluluk ve neşe içinde karşılamıyor. Yeni yılda çocuk hakkında çocukça haberler vermek umuduyla...

Dipnotlar

- (1) http://www.unicef.org/media/files/Embargoed_11_Dec_Birth_Registration_report_low_res.pdf
- (2) <http://www.irinnews.org/report/98262/worsening-violence-against-children-in-afghanistan>
- (3) <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2487527/Inside-world-child-cage-fighting-Boys-trained-attack-MMA-arenas.html>
- (4) <http://www.amnesty.org/en/news/syria-harrowing-torture-summary-killings-secret-isis-detention-centres-2013-12-19>
- (5) <http://gundem.milliyet.com.tr/kan-donduraniddia/gundem/detay/1771571/default.htm>
- (6) <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14054&LangID=E>
- (7) <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/22/central-african-republic-verge-of-genocide>
- (8) http://www.crin.org/email/crinmail_detail_popup.asp?crinmailID=4923#TheUKrec

Bulaşıcı Hastalıklarla Savaşta Bir Önder: TEVFİK SALİM SAĞLAM

Prof.Dr.Nusret H.Fişek'in el yazmasıyla Tevfik Salim Sağlam Paşa

"Vakit vakit ağzında Bana Tevfik Salim değil, Tevfik Zalim derler dediğini duyardık. Nerede ve nenin zalimi idi Paşa? Sadece tembelliğin, ihmalin, adam sendeciliğin bil-hassa yalanın ve çıkarıcılığın karşısında. İşte o zaman hocanın defterinde af kelimesini bulamazdınız. Tek ve değişmez reaksiyonu 'kendiliğinden istifa ediniz' demek olurdu" Öğrencisi Prof.Dr.Nüvit Tekül, onun kişiliğini bizlere aktarmaya çalışırken bu aktarımının yanında şöyle yazıyor: "Çevresinde yarattığı hava, karakterini başkalarına aksettirecek kadar etkili olan hoca, verdiği görevin yerine getirildiği zamanda bile iltifatı gereksiz bulan bir insandı. Şu var ki, kendi tekmil benliğini vererek sona erdirdiği hizmetleri için de kimseden iltifat beklememiştir. (Tekül N., 1973 : 8)

Bu satırları okuyanlar, Dr.Tevfik Salim ile ilgili bir yargıya varmak konusunda acele etmemelidir. Bu yüzü, Paşa'nın asker kökeniyle açıklanabilir. Şöyle ki, 1895 yılında Askeri Rüştiye'yi bitirip, Sarayburnu Demirkapı'da bulunan Askeri Tıbbiye İdadisi'ne girmiş; 1898'de yazıldığı Askeri Tıbbiye Mektebi'nden de 1903 yılında asker yüzbaşı olarak mezun olmuştur. Gülhane Kliniği'ne devam ederek "Tıp Tarihinin en yüksek şahsiyeti, benim tıptaki ilmi ve mesleki terbiyemi kendisine medyun olduğum büyük adam" dediği Süleyman Numan Hoca'nın yanında öğrenimini sürdürmüştür. Onu 1912 yılından başlayarak, dört bir yanda savaşan Osmanlı ordusunun sağlık hizmetlerinde hem bir nefer, hem bir komutan olarak yılmaz bir savaşçı olarak görmekteyiz. Balkan Harbi'nde Selanik Redif Fırkası'nda, Şark Orduları'nda, Rusçuk'ta, Erzurum-Sarıkamış harekâtında görev yaptı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'ya geçerek, Ankara'da önce Milli Savunma Bakanlığı Sağlık Dairesi Başkanlığı sonra yine Ankara'da Sarıkışla'daki hastanede bulaşıcı hastalıklar şefi olarak görev yapmıştır.

İç hastalıkları bölümünde laboratuvar şefi olarak başlayan mesleksen yaşantısı, onu bulaşıcı hastalıklar konusunda duyarlı ve bilinçli kıldı. Savaş'ların kaçınılmaz yüzü olan kötü yaşam koşullarında Şark orduları Sıhhiye Müfettişi olarak tifüsle mücadele ederken, kendisi de tifüse yakalandı. Erzurum Sarıkamış'ta, lekeli tifuyla mücadele etti. Bu-

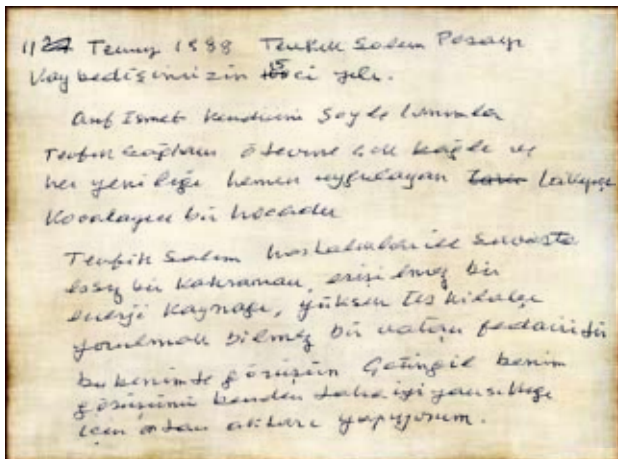
www.misscritic.blogcu.com/prof-dr-tevfik-saglam-kimdir

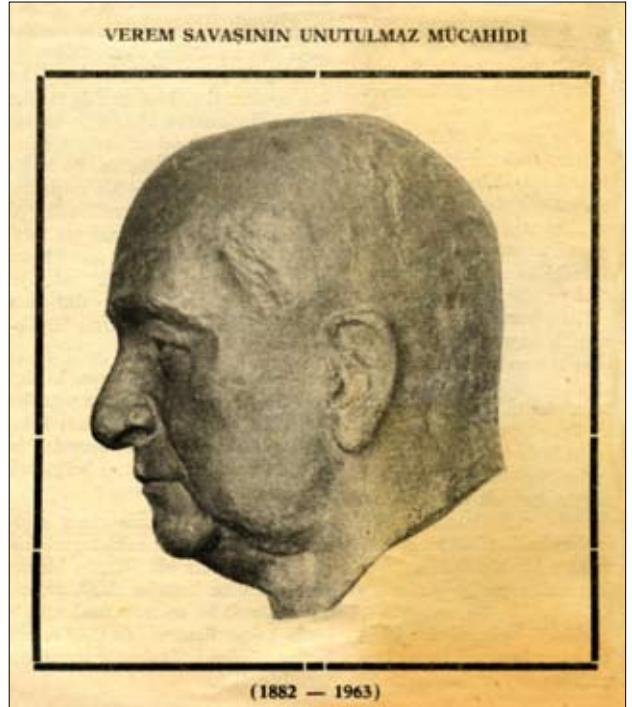
www.unesco.org.tr/dokumanlar/slayt/data

rada lekeli tifoya karşı, hastadan alınan kanı defibrine ettikten sonra, bir aat 56 derecede tutarak hazırladığı aşığı, gönüllü 5 er ve 4 subaya uyguladı ve yaşamlarını kurtardı. (http://nobelmedicus.com/contents/200842/36-40.htm)

Yaşamı boyunca yalnızca hastalıklarla değil, ama insanlarla mücadele etti. Bu insancıl ve değer bilenesi çalışması dolayısıyla, "Divan-ı Harbe" verildi; çünkü hakkında şikayet vardı. Aşının insanlara zarar verdiği suçlamasıyla, 1918 yılında Nemrut Mustafa Paşa Divanı'nda yargılanarak beraat etti. (Vikipedia)

Prof.Dr. Nusret H. Fişek'in, Prof.Dr. Tevfik Salim Sağlam Paşa'yla ilgili el yazması.

(Yaşamak Yolu Dergisi - 1973)

Düşman saflarında ve gerilerinde günde binlerce kişinin ölümüne neden olan kolera salgını, 1916 yılında ülkemizde de görülmeye başlandığında Erzurum ve Trabzon'da çıkan kolera salgını ile mücadele etti ve "Harp Madalyası" aldı. 1919 yılında, İstanbul'da, Sağlık Müdürlüğü'nde kurulan Veba Komisyonu'nda, veba salgınının önüne geçilmesi için çalıştı. (<http://nobelmedicus.com/contents/200842/36-40.htm>)

Dr.Tevfik Salim, 1918'de profesör, 1927'de tuğgeneral ilan edildi. Ama yaşamı boyunca bir çok kez istifa etti veya 1934'te olduğu gibi, kadrosuz bırakılarak üniversiteden uzaklaştırıldı. Onun bu yüzünü Prof.Dr.Nusret H.Fişek şöyle açıklıyor : "Paşayı sevenler de vardı, sevmeyenler de. Bu nedenle zor durumlarda göreve çağırılmış ve ilk fırsatta görevden uzaklaştırılmıştır. Ancak bu uzaklaştırmalar, onun sağlık alanındaki uğraşını hiç etkilememiş ve her zaman Büyük Adam olduğunu göstermiştir." (Fişek N.H., 1999 : 107)

Dr.Tevfik Salim Sağlam Paşa'nın, bulaşıcı hastalıklarla mücadelesi ile eğitimci yönü birbirini tamamlayan çalışmalarıdır; ama onun bu iki mücadelesini de omurgasına oturtan "yurttaş örgütleri" içerisindeki çalışmaları, onu bir çok Cumhuriyet aydınından farklı kılan ve yücelten yönüdür.

Cumhuriyet'in sağlık hizmetlerinin efsane adı ve uzun yıllar Sağlık Bakanlığı yapmış olan Dr.Refik Saydam'ın, verem hastalığı, sosyal hemşirelik, halk eğitimi ve tabip örgütlenmelerine ağırlık vermeyişi, Tevfik Salim Paşa'yı bu yöne yöneltmiştir :

- 1929'da İstanbul Tabip Odası'nın kurucu başkanı olmuştur.
- 1923 yılında İstanbul'da, Eyüp Veremle Mücadele Cemiyeti'ni ve 1927'de İstanbul Verem Savaş Derneği'ni kurmuştur. 1924 yılında, İlk Verem Savaş Dispanseri ve Heybeliada Sanatoryumu açılmıştır. Bunu bir dizi sanatoryum izlemiştir. 1930 yılında, Sağlık Bakanlığı'nın ürettiği BCG aşısını, Bakanlığın izniyle İstanbul'da uygulamıştır. (Vidinel İ. 2010 : 18). Paşa, Bu örgüt aracılığıyla, uzun yıllar ulusal ve uluslararası planda derin etkiler yaratacak olan bir mücadelenin beyni olmuştur.
- 1925 yılında sıtma temalı I.Milli Türk Tıp Kongresi'nin düzenleme kurulunda Kongre Sekreteri olarak görev yaptı.
- 1926 yılında Kızılay Hemşirelik Okulu'nun kurucuları arasında yer almış; hemşirelerin, hizmette etkin bir rol oynamalarının sağlanması için uğraş vermiştir.
- 1950'li yıllarda UNESCO Türkiye Milli Komitesi içerisinde Sağlık Eğitim Komisyonu kurarak bu alandaki çalışmalara önderlik etmiş; Uluslararası Sağlık Eğitimi Birliği'nin etkin üyelerinden biri olmuştur.

Türkiye Ulusal Verem Savaş Dernekleri Federasyonu Başkanı Prof.Dr.Ferit Koçoğlu, Federasyonun 1945 yılından 1963 yılına kadar görev yapan kurucu başkanı Tevfik Sağlam'ın bu alandaki çalışmaları şöyle anlatmaktadır :

"Kuruluşundan itibaren gösterdiği başarılı çalışmaları nedeniyle İstanbul VS Derneği 1929 yılında Gazi Mustafa Kemal imzasıyla "genel menfaatlere yararlı" dernek olarak onurlandırılmıştır. İstanbul VS Derneği 1932 yılında da Bakanlık ve Kızılay kaynaklarından aktarılan ödenekler ve kendi olanaklarıyla 25 yataklı Erenköy Sanatoryumunu yaptırmıştır. (Daha sonra bu yöntemle, yani devletin

yaptığı yardımlarla dernekler tarafından birçok dispanser yaptırılacaktır. 1950 yılı itibariyle mevcut 41 dispanserin 33'ü derneklere, 8'i ise devlete ait idi)

Veremden ölümler, II.Dünya Savaşı yıllarında, hem dünyada ve hem de Türkiye'de çok artmıştı. Ülkemizdeki artışı, yoğun olarak Türkiye'nin en uzak köşelerinden bile gençlerin askere alınmalarına, yurt içinde birliklerin hareketliliğine ve toplumdaki yaygın gıda maddesi kıtlığına bağlamak olasıdır. Ulusal Verem Savaş Derneği'nin kuruluşunun hemen ardından Tevfik Salim Sağlam Paşa, 1948'de verem savaş derneklerine gelir sağlayan 2537 sayılı yasanın çıkarılmasını sağladı. Böylece belediyelerin eğlence gelirlerinden aldıkları verginin %10'u veremle savaşı derneklere yönlendirilmiş oldu. Yurt çapında dernekler aracılığıyla çok başarılı çalışmalar yapıldı. Bu başarılı çalışmalardan dolayı Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Yakın ve Ortadoğu Uluslararası Verem Savaşı Merkezi'ni Türkiye'de kurmaya karar verdi; merkezin başına Prof. Dr.Tevfik Sağlam getirildi. Merkez, Beyrut, Şam, Kahire'de Verem Mücadele Merkezleri kurdu. Tevfik Salim Paşa, üniversiteden 1952 yılında emekli olduktan sonra, UNICEF ve TUVSD ile Türkiye'de yurt çapında başarılı olan verem savaş kampanyalarını başlattı. 1959 yılında Uluslararası Verem Savaşı Birliği'ne başkan seçildi. XV.Uluslararası Verem Konferansı'nın İstanbul'da toplanmasını sağladı.

Dr.Tevfik Salim, Tıbbiye'yi bitirdikten sonra, çalıştığı Gülhane'nin kliniklerinde, hemşirelik görevlerini, Alman hemşirelerinin nasıl yürüttüğünü gördüğü andan başlayarak, bu kadın inceliğinin en uygun ve özveri isteyen mesleğe Türk kızlarının girmesini düşünmüş ve bunun için çaba harcamıştır. Üniversiteye tekrar döndüğü 1942 yılında,Kızılay Hemşire okulunun öğrencilerine kliniğini açmış, çağdaş hemşireliğin öncüleri olan bir çok aydının yetişmesine rol oynamıştır. Hemen bir sonraki yıl, verem savaşı için hemşire yetiştirilmesi konusunda, bugün adı verilmiş olan "Sosyal Hemşire Koleji"nin çekirdeğini oluşturan Erenköy'de Verem Savaş Hemşire Okulu'nun açılmasını sağlamıştır. Hemşireye layık olduğu toplumsal konumun verilmesi için, yorucu ve yıpratıcı mesleğin yeterli özlük hakları ile karşılanmasını, mesleğin çekiciliğinin artırılmasını öngörmüş; sayısı az olan hemşirenin yükünü azaltmak için yardımcılarının yetiştirilmesini, bunların hemşire gözetiminde çalıştırılmasını ısrarla önermiş ve yetkilileri yönlendirmiştir (Çintan B. 1973: 12)

(Yaşamak Yolu Dergisi - 1973)

1963 Verem Savaşı Derneği, Tevfik Sağlam Pulu

BÜYÜK HEKİM

Nice büyük evlatlar yetiştiren Türk milletinin evladı,
Sonsuzdur senin yokluğundan doyduğumuz acı
Dünya tababeti ve kültür aleminin ideal ve büyük insanı,
Saymakla tüketemeyiz hayat saflarını.

Koşmuş cephelelerden cephelere
Yenmiş tifüsleri, koleraları
Hocalık, dekanlık, rektörlük etmiş üniversitelerde,
Yazmış kitaplar, mecmualar, makaleler
Etmiş tercümele, ingilizceden, almancadan milletine.

Büyük Hekim;
Ayakta durmayı başarmış yıkılmadan
Becermiş türemeyi tükenmeden
Kendini, makamlara mevkilere değil,
Topluma bağışlamış eğilmeden.

Büyük Hekim;
El sürdüğü her şeyi kendi ışığıyla aydınlatmış
İnsanlık idealine sadık işsiz insanmış
Yaşadığı yıllarda ve hala da
Büyük adammış,
Büyük hocamış,
Büyük mücadelecimmiş
Türk tababetine
Verem savaşı babalık önderlik etmiş.

Unesco'dan Dünya Sağlık Teşkilatı'na
Milletler arasında temsil etmiş milletini 60 yıl aralıksız.

Sayırsız meziyetleriyle, bitmeyen enerjisiyle,
Sevgiye dayanan muazzam otoritesiyle, organizasyon
kabiliyetiyle,
Memleketi için verimli pratik buluşlarıyla,
Eşine ender rastlanan, dünya çapında yer işgal etmiş.

Yurt severlik, vazife aşkıyla,
Balkan dağlarının çamurları arasında,
Gülerek çalışmış, silinmez izler bırakmış 80 yılın
arkasında.

Büyük Hekim;
Sen toprağa değil
Tababet ve insanlık aleminin,
Gönüllerine yerleştin
Eserinle,
Fikrinle,
Ebedileştin.
Sana azdır ne yazılsa,
Kelimeler aciz kalır inan bana seni her anlatışta.

Ayfer Meydan

Tevfik Sağlam Özel Sosyal Hemşire Koleji Öğrencisi
(Yaşamak Yolu, 1973)

Prof.Dr.Nusret H.Fişek, onun halkın eğitilmesi konusundaki duyarlılığına eğilirken şöyle yazıyor: "Paşa'nın toplumsal yaklaşımları arasında az bilineni, bununla beraber toplum sağlığı bakımından çok önemli olanı, "Sağlık eğitimi" konusuna verdiği önemdir. Günümüzde, çağdaş hekimlik felsefesini benimseyen her hekim, sağlıklı bir toplum yaratmak için halkı eğitmenin en önemli önlem olduğunu bilir. 40-50 yıl önce bunun öncülüğünü yapmak için, geleneklerden sıyrılacak kadar güçlü ve uzak görüşlü olmak gerekirdi. Paşa, 1950'li yıllarda, ülkemizde bu yöndeki çalışmalara öncülük etti." (Fişek N.H. 1999 : 107)

Prof.Dr.Tevfik Salim Sağlam'ın üzerinde mutlaka durulması gereken yönlerinden biri de, üniversite kurumuna ve özerkliğine kattıklarıdır. Her zaman doğru bildiğinin ardında olan Prof.Dr.Tevfik Sağlam, 1933 yılında "üniversite reformu" olarak adlandırılan ve "İstanbul Üniversitesi"nin doğuşu olarak nitelenmesi daha doğru olan büyük atılımı, Tıp Fakültesi Dekanlığı'na atandı. Ancak çok kısa bir süre sonra Milli Eğitim Bakanı olan Prof.Dr.Hikmet Bayur ile anlaşmazlığa düştü; 1 Haziran 1934'te İl. İç Hastalıkları Kliniği lağvedildi; kadrosuz bırakılarak üniversiteden uzaklaştırıldı. 1942 yılında yeniden üniversiteye davet edildiğinde, önce Tıp Fakültesi'nde İl.İç Hastalıkları Kliniği Ordinaryüs Profesörü, sonra İstanbul Üniversitesi Rektörü ve 1946 yılında Ankara Üniversitesi'nin kuruluşu ile birlikte Üniversitelerarası Kurul Başkanı oldu. Bu dönemde, hükümetin DTCF'deki iki profesör ve bir doçenti üniversiteden disiplin cezasıyla attırma istemi, parlamentoda yürütülen düzensiz gündem ve bazı parlamenterlerin içinde bulunduğu bir grup tarafından DTCF'nin basılması ve Dekan'ın linç edilmek istenmesi "Üniversitelerarası Kurul"un önüne gelir. Ankara Üniversite Senatosu'nun baskıya boyun eğen ve solculukla suçlanan öğretim üyelerinin atılmasını kabullenen kararı, Sağlam'ın başkanı olduğu Üniversitelerarası Kurulca bozulur ve öğretim üyelerine tekrar görev başı yaptırılır. Bu karar Danıştay tarafından da desteklenir. Prof.Dr.Tevfik Salim Sağlam ve o dönem İstanbul Üniversitesi Rektörü olan Anayasa Profesörü Prof.Dr.Sıddık Sami Onar, basın ve sağcı kamuoyu tarafından yoğun bir saldırıyla karşı karşıya kalır. (Çetik M., 1998: 222) Ama onlar, doğru bildiklerinden dönmezler. Bu karar ve izleyen direnç, "üniversite özerkliği"ni savunanlar için en önemli örneklerdendir.

1972 yılında, ölümünden dokuz yıl sonra, "ülkemizde tıp öğretiminin gelişmesine büyük emeği geçmesi nedeniyle" TUBİTAK Hizmet ödülü ile ödüllendirildi. Ama en büyük ödül gönüllerde taht kurmaktır. Aşağıda bir hemşirelik öğrencisinin yazdığı şiir, Tevfik Sağlam'ın bunu nasıl başardığının ve toplum hekimliğine nasıl gönül verdiğinin kanıtıdır.

KAYNAKLAR :

- Fişek N.H. (1999) : Prof.Dr.Nusret H.Fişek'in Kitaplaşmamış Yazıları, 3.Kitap, Türk Tabipleri Birliği Yayını Ankara.
- Tekül N. (1973) : Tevfik Sağlam Hocanın Ardından, Yaşamak Yolu Dergisi, İstanbul Verem Savaş Derneği Yayını, Sayı: 442 İstanbul.
- Çintan B. (1973) : Tevfik Sağlam ve Hemşire, Yaşamak Yolu Dergisi, İstanbul Verem Savaş Derneği Yayını , İstanbul.
- Vidinel İ. (2010) : Türkiye'de Tüberküloz Hastalığına Tarihî Bir Bakış ,Tüberküloz kitabı içinde, (Ed.Özkar Ş, Kılıçaslan Z.), Türk Toraks Derneği Yayını, No.11 Ankara.
- Çetik M. (1998) : Üniversitede Cadı Kazanı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- <http://nobelmedicus.com/contents/200842/36-40.htm>
- <http://www.sdplatform.com/Dergi/291/Cagdas-tibbin-ouncusu-Tevfik-Saglam.aspx>
- <http://www.filozof.net/Turkce/nedir-ne-demek/5318-tevfik-saglam-kimdir-hayatalismalari.html>
- http://www.verem.org.tr/verem_savas_tarihce.php

Yeni Dönemde (6331 S.K. Sonrası) Değerlendirmeler - 3

İŞÇİ KATILIMI

A.Gürhan FİŞEK *

> (130. sayıdan beri sürüyor)

"İşçi katılımı" kavramından anladığımız şudur : İş sağlığı güvenliği uygulamalarından doğrudan yarar sağlayacak olan işçinin, kendi haklarını koruyabilmesi; bunun için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak üzere "etkin" olabilmesi ve ısrarlı "hak arama" çabalarından zarar görmemesinin sağlanması. Bu sağlandığı ölçüde işçilerin deneyimleriyle uygulama zenginleşecek; ısrarlarıyla sürdürülebilir olacaktır.

2003 yılında çıkarılan İş Yasası ile 2012 yılında çıkarılan İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, Türkiye'de iş sağlığı güvenliği uygulamaları yönünden çok önemli kilometre taşlarındandır. Ancak AKP iktidarının genel çizgisine yapışan öz-söz tutarsızlığı, burada da kendisini göstermiştir. Her ne kadar işçilerin sürece katılımı çok önemseniyor gibi görünse de, mevzuata, işçi katılımıyla ilgili hükümler konulsa da, uygulamada bu konuda adımlar atılamamaktadır. Çünkü, katılımın sağlanmasının ön koşulları yerine getirilmemektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, alanı yakından ilgilendiren 155 ve 161 sayılı sözleşmeleriyle AB direktifleri, büyük bir açıklıkla işçilerin ve temsilcilerinin katılımını zorunlu kılmaktadır. Buna karşın, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ile Avrupa Birliği'nin 89/391 sayılı Çerçeve Direktifi'nin söylemleri arasında eksen farkı vardır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 6331 s.k.'nu çıkarırken, sürekli olarak Avrupa Birliği'ne söz verildiğini ve Çerçeve Direktife uygun bir yasa çıkarılmasının zorunlu olduğunu söylemişti. Buna karşın, Çerçeve Direktif incelendiğinden, sorunu çözmek için "işçi katılımı" mekanizmasına dayandığını; buna karşın, 6331 s.k.'nın sorunu çözmek için "işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı bulundurulması" mekanizmasına dayandığını görmekteyiz. (Fişek A.G., 2012) Bu da, ülkemiz uygulamasında işçi katılımını ikinci plana itmektedir.

Acaba bu değerlendirmelerimiz ne ölçüde gerçekçidir ? Acaba bu değerlendirmeleri yaparken, haksızlık yapılmakta mıdır? Bunu anlayabilmek için önce "kağıt (mevzuat)" üzerinde atılan adımlardan başlamak üzere uygulamaya bakmakta yarar vardır.

I

Önce "Söz"den başlayalım :

4857 sayılı İş Yasası, elliden çok işçi çalıştıran işyerleri için işyeri hekimine ek olarak, iş güvenliği uzmanı ve işyeri hemşiresi bulundurulmasını zorunlu kılıyordu. Ancak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın (ÇSGB), bunların aldıkları "yetkinlik (uzmanlık) eğitimi" ne el atmak istemesi, "katılım"cı mekanizmaların kilitlenmesine neden olmuştur.

Kilitlenmeler ve ısrarlar, hazırlıklarına önce 1995 yılın-

da "Mesleki Sağlık ve Güvenlik Yasası" adıyla başlanan, daha sonra 2004 yılında çalışmaları yeniden canlandırılan "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası"nın, gecikerek, ancak 2012 yılında TBMM'de kabul edilmesini getirmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Yasası, işçi katılımı adıyla şunları getirmektedir :

- Bilgi edinme hakkı ve eğitim : 6331 s.k. 4.maddesi işçilere, bilgi verilmesi ve eğitim yapılmasını, bir işveren yükümlülüğü olarak tanımlamaktadır.
- Görüş alma ve kararlara katılma : Yasanın 18.maddesi, işverenin, hangi konularda, işçilerin ve temsilcilerinin görüşlerini alması gerektiğini sıralamaktadır.

(1) İşveren, işçilere ve temsilcilerine şu imkanları sağlar :

a) İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda görüşlerinin alınması, teklif getirme hakkının tanınması ve bu konulardaki görüşmelerde yer alma ve katılımlarının sağlanması.

b) Yeni teknolojilerin uygulanması, seçilecek iş ekipmanı, çalışma ortamı ve şartlarının çalışanların sağlık ve güvenliğine etkisi konularında görüşlerinin alınması.

(2) İşveren, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin aşağıdaki konularda önceden görüşlerinin alınmasını sağlar:

a) İşyerinden görevlendirilecek veya işyeri dışından hizmet alınacak işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer personel ile ilk yardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri için kişilerin görevlendirilmesi.

b) Risk değerlendirmesi yapılarak, alınması gereken koruyucu ve önleyici tedbirlerin ve kullanılması gereken koruyucu donanım ve ekipmanın belirlenmesi.

c) Sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi ve koruyucu hizmetlerin yürütülmesi.

c) Çalışanların bilgilendirilmesi.

d) Çalışanlara verilecek eğitimin planlanması.

- "Yaşamı tehdit eden yakın tehlike" durumunda, işçinin işi yapmayı reddetme hakkı Yasa bilgi edinme ve eğitim hakkını tüm işçilere tanımakta; ama katılım mekanizmalarını daha çok destek elemanları ve işçi temsilcileri üzerinden kurmaktadır. Önemlerin yetersizliğini anlatmak için, bireye düşen, sözel serzenişlerin ötesinde, "ciddi ve yakın tehlike" gördüğünde işi bırakmaktan başka seçenek gösterilmemiştir. 1967 yılında Makine Koruyucuları Hakkındaki ILO Sözleşmesi'nin kabulü ile mevzuatımıza giren bu hak, o tarihten bu yana hiç kullanılmamıştır. Bu kez, tüm işlerde çalışan işçiler için getirilmekte ve hakkın kullanımı varsa İşyeri İş Sağlığı Güvenliği Kurulu'nun yoksa işverenin onayına bağlanmaktadır. Ancak "iş bırakabilmek için" tez davranılmasının gerektiği durumlarda bu onay aranmamaktadır. 6331 s.k. Çıktığı günden bu yana, yaklaşık 20 ay geçmiş olmasına karşın, her hangi bir uygulama ya da uzlaşmazlığa rastlanmamıştır.

- İşyeri iş sağlığı güvenliği kurulu : Elli ve daha çok

* Prof.Dr., Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Genel Yönetmeni ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

** isguvenligi.net : Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı'nın İş Sağlığı Güvenliği Sitesi

işçiyi, 6 aydan fazla sürekli olarak çalıştıran işyerlerinde kurulması zorunlu olan iş sağlığı güvenliği kurulunda, işçilerin de bir temsilcisi bulunmaktadır. Doğal olarak yukarıda öngörülen işveren yükümlülüklerinin yerine getirileceği ortamlardan biri de bu kurullardır. Kurulda işçi temsilcilerinin yer almış olması şunları getirmiştir : Her şeyden önce, yaşanan "ramak kala olguları"nın günyüzüne çıkarılması sağlanabilecektir. İşçilerin tek tek aktaramadıkları yakınmaları, saptamaları ve önerileri duyurulabilecektir. İşçilerin hakları korunabilecektir.

- İşçi temsilciliği : Tüm katılım mekanizmasının odağında yer aldığı için oldukça önemli bir işlevi vardır. İşçilerin bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve eğitilmesi konusunda da söz sahibidir. Ama seçimi, oylama ile olabildiği gibi, atama ile de olabilmektedir. Bu da onun bağımsızlığına gölge düşürmektedir. İşçi temsilcisinin, işlevini yerine getirebilmesi için, bilgili ve deneyimli olması gerekmektedir; gelişmeleri izlemesi, en iyi uygulamalardan ders çıkarması gerekmektedir. Ama bilgilerinin kaynağı yalnızca işveren, işyeri hekiminin, iş güvenliği uzmanının bilgi dağarcığı ile sınırlıdır. Bu yeterli midir? Hayır.

İşçi temsilcisinin katılımı ile ilgili sınırlılıklardan biri de, birlikte çalıştığı işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının görüldüğü eğitimin çerçevesinden kaynaklanmaktadır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, temel olarak, 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Yasası ve bağlı yönetmelikleri konusunda eğitilmektedir. Buna karşın, iş sağlığı güvenliğinin, 6331 sayılı yasa dışında yer alan ve 4857 sayılı İş Yasası'nın kapsadığı alanları da vardır (çalışma süreleri, ücretli izinler, kayıt dışı çalışmalar, en düşük çalışma yaşı vb).

II

Sıra geldi "Öz"e :

Ülkemizde "ısrarlı hak arama çabaları" sempati ile karşılanmaktadır. Bireyin yürüttüğü mücadele ise, genellikle güçlüler tarafından kolayca bastırılabilir. Kaldı ki, zaman içerisinde, işçinin haklarını savunan örgütlerin de çok zayıfladığı, mücadele çizgisini koruyamadığı ve "varlığını savunma cephesi"ne kadar çekildiği görülmektedir. Demek ki, "işçi katılımı" olgusunu değerlendirirken, yalnızca iş sağlığı güvenliği ile sınırlı kalmamak ve ülkenin genel iklimini sorgulamak gerekmektedir.

ÇSGB'nin 4857 sayılı İş Yasası sonrası, işyeri hekimliği, iş güvenliği uzmanlığı ve iş hemşireliği yetkinlik belgelerinin (sertifika) kendisi tarafından verilmesi ve/veya onaylanmasını ısrarının üzerinde duralım. Bu önce danışma mekanizmalarının sonra 2005 yılında kurulan Ulusal İş Sağlığı Güvenliği Konseyi'nin kilitletmesine neden olmuştur. Bakanlık neden ısrarla "yetki"yi kendisinde toplamak istemiştir? AKP iktidarının "dedim dedik, çaldığım düdüğü" yaklaşımının ötesinde, alanda çok etkili olan Türk Tabipleri Birliği gücünün kırılması temel hedef olmuştur. Bakanlığın

bu direncinin etkili olmasında, Türk Tabipleri Birliği'nin yaptığı kimi hataların da payı vardır; ancak bu ayrı bir yazı konusudur.

Bireyin ve hükümet dışı kuruluşların katılım mekanizmalarında yer almasında, "yargı" önemli bir yer tutar. Çünkü hakların aranması ve "insan hakları"nın korunmasında başvurulacak en önemli organ yargıdır. Bu dönemde, özellikle Türk Tabipleri Birliği, TMMOB, İş Sağlığı Hemşireleri Derneği'nin, Yönetmeliklere karşı açtığı davalarda, Danıştay'ın yürütmeyi durdurma ve yönetmelikleri iptal kararları da kilitlemede çok etkili olmuştur.

Danıştay kararlarının temelinde, genellikle, şu saptama yatmaktadır: "...Yasada gösterilen amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin her aşamada alınacak önlemler bakımından içeriği belli, somut ve etkin kurallar halinde düzenlenmediği; soyut ve doğrudan uygulama gücü olmayan bir biçimde ifadelendirildiği, risklerin önlenmesi, değerlendirilmesi ve mesleki riskler konusunda standartların belirlenmediği, işçi ve işveren kesiminin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelik yeterli koruyucu hükümleri içermediği, herkesin farklı yorumlayabileceği şekilde düzenlendiği, uygulamada karışıklığa ve duraksamaya neden olabileceği..." (Centel T., 2006:5)

Acaba, bu yüzden Danıştay mı eleştirilmelidir ? Hayır. Sorulması gereken iki soru şudur:

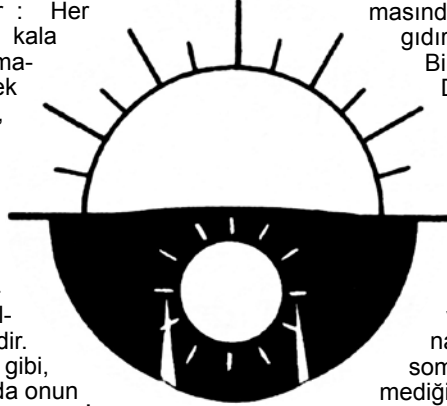
1) ÇSGB, neden katılımcı bir yaklaşım yerine otoriter bir yaklaşımı benimsemiştir? Bunun yanıtı AKP hükümetinin yönetim yaklaşımında saklıdır.

2) ÇSGB, neden, eskiden olduğu gibi "Tüzük" çıkarma yoluna başvurmayıp, "Yönetmelik"leri sıralamayı yeğlemiştir? Aslında bir kez, yürütmesi durdulan yönetmeliği aynı metniyle tüzük olarak çıkarılmayı denemiş; ama metin yetersiz bulunarak iade edilmiştir.

Bunun üzerine Bakanlık, yeniden yönetmelikler çıkarma yoluna gitmiştir.

Yönetmeliklere başvurmanın tek nedeni "kolaycılık"tır. Çünkü yönetmelikler, Bakan imzası ile, bir gecede hazırlanıp Resmi Gazete'de yayınlanabilmektedir. Buna karşın "Tüzük"ler, uzun bir süreçte, Danıştay'ın kılı kırk yaran incelemelerinden sonra ortaya çıkabilmektedir. Yönetmeliklerde bir çok hata ve haksızlık olabilmekte; o da hızla değiştirilebilmektedir. Böylece olay, bir "yap-boz" oyununa dönüşmektedir. Buna karşın "Tüzük"ler yanlışsız çıkmakta ve değiştirilmesi uzun zaman alabilmektedir. Hangisini yeğlemeli? Risk grupları listeleri, eşik sınır değerler gibi, sıkça değiştirilebilecek olan ender konularda yönetmelik yolu seçilirken; kalıcı ilkeler içeren çoğu konularda "Tüzük" yolu yeğlenmelidir. Keyfi yönetimin önüne geçmenin başka yolu yoktur.

Bugüne kadar, işyerlerinde iş sağlığı güvenliği konusunda, en baskın güç Bakanlığın iş teftişi olmuştur. İş teftişi uygulamayı yönlendirmiş ve alanda en etkin öğretici olmuştur. Bu çalışmanın en önemli belgesi de, işyerlerine bırakılan "tutanak" olmuştur. Ancak gelin görün ki, bu tutanağı, "işçi temsilcisi"nin imzalaması beklenmemektedir. Yalnızca işveren ile iş müfettişi arasında tutulan ve

işçi temsilcisine bir örneği verilmeyen bir belgeyle karşı karşıyayız. Bilgi edinme talebi olmaksızın, imza attığı tutanağın bir örneğini alma olanağından, işçi temsilcisi yoksun bırakılmaktadır. Bu da Bakanlığın, işyeri teftişinde, işçi temsilcisini yok saydığının en belirgin kanıtıdır.

ÇSGB, İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ile ilgili hazırladığı taslağı, 2005'te kurulan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'ne getirmiştir. Konsey'de oluşturulan iki çalışma grubundan biri "yasa tasarısı" üzerinedir. Konuyla ilgili, hükümet dışı kuruluşların yanı sıra kamu kuruluşlarından gelen temsilcilerin de yer aldığı "çalışma grubu", bir türlü Bakanlığın istediği metine onay vermemiştir. 2007 yılı bahar ayında tıkanmanın aşılması amacıyla, Bakanlık, çalışma grubu üyelerine, hep birlikte ya da gruplaşarak çözüm üretme seçeneğini sunmuştur. Bunun üzerine TTB, TMMOB; DİSK, Türk-İş, KESK, Kamu-İş, Hak İş, Fişek Enstitüsü birlikte çalışmaya başlamışlardır. Bu süreçte TİSK ile sürekli iletişim halinde olunmuştur. Daha sonra Kamu-İş ve Hak-İş'in ayrılmış; grup yasa taslağı çalışmalarını "Öneri" başlığı altında somutlayarak Ulusal İş Sağlığı Güvenliği Konseyi'ne sunmuştur. Öneri'nin özü, İş Sağlığı Güvenliği Yasası'nın başarılı olabilmesinin ön koşulunun, katılımın güçlendirilmesi ve "idari mali yönden özerk" ve güçlü bir Kurum'un uygulamayı yönlendirmesidir (Ulusal İş Sağlığı Güvenliği Kurumu). Bakanlık bu öneriyi yerinde bulmamış ve tartışmaya bile açmamıştır. Tartışmanın sürdürülmesi önerisi ile, 8'e karşı 8 oyla reddedilmiştir (Başkan oyu iki sayıldığı için). Bu sonuç, Konsey'in güvenilirliğini büyük ölçüde zedelemiş ve bundan sonraki dönem çalışmalarını da olumsuz etkilemiştir. Bugün bile Konsey, kendisinden beklenen işlevi yerine getirmekten uzaktır.

6331 s.k.'nın getirdiği "işçi katılımı" mekanizmaları uygulamada nasıl çalışmaktadır :

ÇSGB, başarının temel anahtarı olarak gördüğü işyeri hekimi, işyeri hemşiresi ve iş güvenliği uzmanı için "eğitim kurumlarından" eğitim almayı ve yetkinlik belgesi edinmeyi koşul olarak koyarken; işçi temsilcisinin eğitim düzeyini, işverenin verdiği kadarı almakla sınırlı tutmaktadır. Dolayısıyla, önerileri, itirazları ve katılımları ancak "dar" dünyası içerisinde olabilecektir. Bu da katılımın başarısızlığını getirecektir. ÇSGB, Avrupa Birliği Çerçeve Direktifi'nin tersine, katılımı, başarının temel anahtarı olarak görmediğinin en önemli kanıtı budur.

İşyerlerinin % 98'ini oluşturan elliden az işçi çalıştıran küçük işyerlerinde, iş sağlığı güvenliği kurulu kurma ya da bölge düzeyinde kurulacak bir danışma kuruluna katılma seçeneği olmadığı için, işçi temsilcisi ile teknik elemanların yapacakları tüm çalışmalar, ayak üstü yapılacaktır.

Öte yandan yasanın, katılım mekanizmalarını, işçi temsilcileri üzerinden kurduğunu düşünürsek, işçi temsilcisinin nitelikleri önem kazanmaktadır. İşçi temsilcisinin nitelikleri ile ilgili incelememizi iletirmek için, "İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Çalışan Temsilcisinin Nitelikleri ve Seçilme Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ" (RG. 29.08.2013/28750 tarih sayı) 6.maddesine bakalım :

Bir çalışanın, çalışan temsilcisi olabilmesi için aşağıdaki niteliklerle sahip olması zorunludur : (a) İşyerinin tam süreli daimi çalışanı olmalıdır. (b) En az üç yıllık iş deneyimi bulunmalıdır. (c) En az ortaokul düzeyinde öğrenim görmüş olmalıdır. Eğer sendika temsilcisi ise, ya da o işyerinde uygun nitelikte eleman yoksa, bu nitelikler de aranmaz.

ÇSGB'nin işçi temsilcilerinin de, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı gibi, zamana yayılmış bir eğitim görmesi-

ni zorunlu kılmamış olması bir eksikliktir. Buna karşın, tüm işçilerden, mesleğini yapabilecek yetkinlikte olduğunu kanıtlayan "mesleki eğitim belgeleri" istenmektedir. Deemekki, işçi temsilcisinin, iş sağlığı güvenliği alanındaki çalışması önemsenmemektedir.

Bir başka eksiklik de, işçi temsilcisinin öncelikle ilgi duyacağı "sosyal haklar"alanının kapsam dışında bırakılmış olmasıdır. Bu, Yasanın "iş sağlığı güvenliği" alanını, "çok bilimli bir alan" olarak görmemesinden kaynaklanmaktadır. Mühendislik bilimlerinin bir çok branştan oluşmuş olmasının çok ötesinde, iş sağlığı güvenliğinin sosyal bilim alanını ilgilendiren bir çok yönü bulunmaktadır. Bunların başında 4857 sayılı İş Yasası'nda yer alan ve işçilerin "sosyal" sağlığı ile ilgili olan en az ücret, sigortalı çalışma, iş güvencesi, vardiyalı çalışma, günlük-haftalık çalışma süresi, yıllık ücretli izinler vb konuları kapsam dışı bırakmıştır (ya da bu konuda eğitim olmayan başka kişilere bırakmıştır). Yasa, işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı yanında bir de "sosyal haklar danışmanı" bulundurmaya bir

işveren yükümlülüğü olarak tanımlamalıydı.

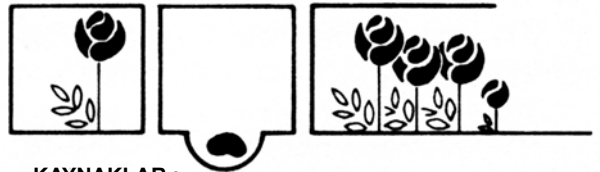
İşyerlerinde katılım mekanizmasının işleyebilmesinin temel koşulu, sosyal hakların verilmiş olmasıdır. Bunun için de, her şeyden önce bunları izleyecek bir görevlinin (yetkinlik belgesi ile tanımlanmış) işyerinde bulunması gerekmektedir.

Böylece iş sağlığı güvenliğinde bir takım oyunu ortaya çıkmış olur. İşçi temsilcisi de, bu görevliler ile işçiler arasında köprü olur.

III

Varılan noktada atılması gereken acil adımlar şunlardır:

- İşçi temsilcileri, işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarına benzer bir eğitim sürecinden geçirilmelidir.
- İş sağlığı güvenliğinin, sosyal yüzünü ortaya koyacak ve uygulamanın eksik ayağını tamamlayacak "sosyal haklar görevlisi" tanımlanmalı ve işyerlerinde istihdamı zorunlu kılınmalıdır.
- İdari, mali yönden özerk İş Sağlığı Güvenliği Kurumu'nun kurulmalıdır. Kamunun desteği, hükümet dışı kuruluşların da belirleyiciliği ile uygulama planları hazırlanmalı ve zor kullanarak yasaların uygulanması değil, toplumun kabinde savaşın kazanılması gerekmektedir. İşçi-işveren temsilcilerinin, işyeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının örgütlendiği üst-örgütlerden oluşan böylesi bir kurum, işyeri düzeyindeki uygulamalarda, çok önemli bir güvence kaynağı olacaktır. Saydığımız, görevlilerin, işlerini "bağımsız" ve "mesleki özgürlük" içinde yapabilmelerine olanak sağlayacaktır. Deneyim alışverişine olanak verdiği gibi, bilgi ve hizmet desteği de sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR :

- Fişek A.G. (2012) : İş Sağlığı Güvenliği Yasası, Çalışma Ortamı Dergisi, No.123
- Centel T. (2006) : İş Sağlığı ve Güvenliği Alanındaki Son Gelişmeler, Sicil Dergisi.
- Grafikler : Gökhan Çetin Başak Çongur

Trafo Duvarı Resim Tuvali Olmalı mı?

Mustafa TAŞYÜREK*
(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

"Bilmek ama onu yaşantıya dönüştürememek, bilmek değildir!" Hayata geçirilemeyen bilgi, hakikaten bilgi değil. Kuru bilgi.⁽¹⁾

Japon Atasözü

Van'da F.Çakmak İlkokulu'nda okuyan 2'nci sınıf öğrencisi 10 yaşındaki Ö.Ç., 02 Ocak 2014 günü, teneffüste okulun çatısından **başına buz sarkıtı düşmesi** sonucu hayatını kaybetti. Basın'da çıkan haberlerde, baba O. Çarpar'ın; oğlunun büyük bir **ihmal sonucu** hayatını kaybettiğini, ihmali olanların cezasız kalmamasını söylediğini, okul yönetiminin de öğrencilere **teneffüs yasağı** getirdiğini yazdı.^(2,3)

Hemen hemen her kış buz sarkıtları ile ilgili üzücü haberler çıkar. Kazanın olduğu okulda acaba İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre "risk değerlendirmesi" yapıldı mı? Risk değerlendirmesini yapanlar, buz sarkıtlarının düşme tehlikesini göz önüne aldı mı? Alınabilecek ilave güvenlik önlemleri arasında; "yasaklı yaklaşma sınırı (ör: saçakların altına 3 m yaklaşmayın)", "kısıtlı yaklaşma sınırı" ya da "sınırlı yaklaşma sınırı" belirlenmiş mi? Bunlar hakkında öncelikle toplu koruyucu önlemler olarak "teneffüse çıkma yasağı" mı öngörülmüş yoksa bariyerler koymak mı düşünülmüş?

Resim 1; Dış duvarlarına resim yapılan park içindeki bir trafo.

Türkiye'de yaygın bir şekilde parklarda, okul bahçe-lerinde, mahalle arasında bulunan ev/konak süsü verilmiş ya da duvarlarına resimler yapılan "elektrik trafo binaları" ne kadar güvenli? Çocuklar bu binaların basamaklarına oturarak oyun oynayabilir, duvarlarına resim yapabilirler mi? Bunlara ne kadar yaklaşılmalı, "yasaklı" – "sınırlı"- "kısıtlı" yaklaşma sınırı olmalı mı?

Güvenlik kültürünün temelini atılacağı, doğrunun öğretileceği okul ve parklarda yanlışlık mı yapılıyor?

Bu soruları yanıtlamadan önce Türkiye'de basına yansıyan bazı olaylara bakarak bilgi sahibi olmakta yarar vardır.

Olay 1 / 18.08.2009

Resim 2 (a, b); Trafoda sigorta değiştirmek isteyen elektrikçiler.

Rize'de .. Elektrik A.Ş. ekiplerinin aydınlatma direklerine ait bir **trafoda sigorta değişimi** yapıldığı sırada patlayan trafo, 2 elektrik teknikerinin [(M.Camadan (38) ve B.Morgül (52)] yaralanmasına sebep oldu^(4,5).

Olay 2 / 22.03.2011

Çankırı merkeze bağlı Aşağı Yanlar köyünde kullanılmayan bir fabrikanın trafosuna kablo hırsızlığı yapmak için girdiği ileri sürülen kişi, elektrik akımına kapılarak öldü. İddiaya göre bir bentonit fabrikasının trafosuna giren R.Uzun (43) ile M.S., kabloları çalmak istedi. Bu sırada akıma kapılan Uzun hayatını kay-

Resim 3; Trafoda kablo sökerken yanan şahıs.

betti. Uzun'un öldüğünü anlayarak olay yerinden kaçan M.S., daha sonra "vicdanen rahatsız olduğunu belirterek" polisi aradı⁽⁶⁾.

Olay 3 / 11.00.2011

Resim 4 : Trafo'da yüksek gerilimin ark flaşının etkisi.

Antalya'da Fabrikalar Mahallesi'nde .. öğle saatlerinde hırsızlık amacıyla girdiği Mancarlık Trafosu'nda kabloları sökmeye çalışan 27 yaşındaki F.Y., kabloları sökerken elektrik akımına kapılarak yaralandı. Vücudunun yüzde 80'i yanmış halde bir petrol istasyonunun yanında bulunan ve vücudunda üçüncü derece yanıklar oluşan F.Y., hastanede tedaviye alındı^(7,8).

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

Olay 4 / 11.01.2012

Aydın'ın Kuşadası ilçesinde hava sıcaklıklarının aniden düşmesi sonucu artan elektrik tüketimini kaldıramayan trafo sabah saatlerinde aşırı yüklenme sonucu bomba gibi patladı⁽⁹⁾

Resim 5: Park içinde (üzerine henüz resim yapılmamış) trafo'nun patlama anı.

Olay 5 / 08.02.2012

Antalya'da.. Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye bağlı taşeron şirkette görevli 2 işçi (S.Demir ve E. Dağlı), bakım ve onarım çalışması yaptıkları trafoda(onarımın büyük kısmını tamamladıkları sırada) meydana gelen patlama-

Resim 6: Trafo bakımcı ark flaşına maruz kalmış .

nın etkisiyle yaklaşık 4 metre ileri savrulan 2 işçi ağır yaralandı⁽¹⁰⁾ .

Olay 6 / 01.02.2012

Antalya'da TEDAŞ'a ait elektrik trafosunda onarım yaptıkları iddia edilen 58 yaşındaki O. Aslan ile 30 yaşındaki L.Kabak trafonun patlaması sonucu ağır yaralandı^(11,12) ...

Resim 7 : Trafo onarımı sırasında ark flaşı ve patlamaya maruziyet.

Olay 7 / 06.05.2012

Resim 8: Trafo bakımcısının patlama sonucu yanması.

Adana'nın Kozan ilçesinde ... Elektrik Dağıtım AŞ'ye bağlı taşeron şirkette görevli 1 işçi, bakım ve onarım yaptıkları trafoda meydana gelen patlama sebebiyle (Trafo içerisinde çalışan S.Gök (29), patlamanın etkisiyle yaklaşık 3 metre ileri savrulurak) ağır yaralandı^(13,14) .

Olay 8 / 07.01.2013

Van'da, aniden oluşan kıvılcımın ardından ateş alan ve dakikalarca alev alev yanan elektrik trafosu, çevrede büyük endişe ve paniğe sebep olurken, mahalle halkını da iki gün karanlıkta bıraktı^(15,16) .

Resim 9 : Sokak kenarında yanan bir trafo.

Olay 9 / 24.06.2013

Bozüyük Yeni Sanayi Sitesinde akşam saatlerinde 400 kVA'lık direk tipi trafo (aşırı sıcaklardan dolayı) patladı. Şans eseri can kaybı yaşanmazken trafonun altında park halinde bulunan iki araç yanarak kullanılmaz hale geldi^(17,18) .

Resim 10: Patlayan trafonun altına park edilmiş araçların yanması

Olay 10 / 22.07.2013

Resim 11: Kısa kollu gömlekle trafo bakımını yapan işçi

Muğla'nın Fethiye İlçesi'ndeki taşocağı işletmesinde elektrik işçisi olarak çalışan 32 yaşındaki H. Yörük, (ana dağıtım trafosunda kontrol yaparken) trafonun patlaması sonucu oluşan alev topunun içinde kalarak ağır yaralandı⁽¹⁹⁾ .

Olay 11 / 14.09.2013

Malatya'nın Darende ilçesinde, TEİAŞ trafo merkezi büyük bir patlama sonucunda alevler içerisinde kaldı. Darende Belediyesi itfaiye ekipleri tarafından müdahale edilen yangın, kontrol altına alınarak söndürüldü⁽²⁰⁾ .

Resim 12: Kısa kollu T-shirt ile trafo yangınına müdahale eden itfaiyeci

Malesef, benzer o kadar çok olay var ki...

Elektrikli ekipmanlara temas (kontak) veya bu ekipmanların arızası nedeniyle; elektrik çarpması, ark flaş yarıkları, termal yanıklar ve ark patlaması gibi elektrik tehlikeleri ile yayın bir şekilde karşılaşılmaktadır.

Elektrik Çarpması (Şoku)

Yukarıda özetlenen olaylarda görüldüğü gibi ; elektrik akımı vücuttan geçtiğinde şok'un şiddeti; vücuttan geçtiği yola, vücuttan geçen **akımın miktarı**(na) , vücutun akıma maruz kaldığı **sürenin** (zamanın) **uzunluğu**(na) bağlıdır.

Unutmayın, "alçak gerilim düşük tehlike anlamına gelmez".

Sentetik Giysiler

Olaylara (haberlere ve görüntülerine) göz atılan ilk tepkisi (herhalde), elektrik tesislerinde çalışanlar veya bunların yakınında bulunanların asla asetat, naylon, polyester, polipropilen, spandeks (lycra-elastik tekstil malzemesi) gibi kolay eriyen ve yanan sentetik ve kısa kollu giysileri giyilmemesi şeklinde olmuştur ya da olmalıdır..

Trafolar (kendiliğinden) Neden Patlar ?

1-Trafo soğutamayacağından fazla ısı üretir ve kapalı bir yağ çevrimi olduğu içinde genişmeden patlayabilir.(Önem olarak içinde BUCHOLZ RÖLESİ var)
2-Yıldırım gibi olaylarda yüksek gerilimden ötürü yeterli koruması yoksa patlayabilir(Önem olarak parafudr'lar var)
3-Aşırı yükten dolayı olabilir(Önem olarak içinde aşırı akım koruma röleleri var.)

Yani üzerindeki termometre, bucholz, parafudr, aşırı akım rölesi doğru çalışıyorsa, bunların düzenli bakım, kontrol ve gerekli testleri yapıyorsa trafonun patlama olasılığı çok düşüktür⁽²¹⁾.

Üreticinin ve standartların öngördüğü haftalık, aylık, 6 aylık, iki yıllık kontrol, ölçüm, bakım ve testlerin yetkin kişilerce (uygun) yapılması.

Elektrik kilitleme etiketleme (iş izin sisteminin) uygulanmaması.

Elektrik tehlikesini bilmeyenlerin sisteme değişik amaçlarla yetkisiz müdahaleleri vb. nedenlerle patladığı görülmektedir.

Elektrik Sistemlerindeki "Ark Flaşının Nedenleri" ise;

Yanlış/yetersiz eğitim, yanlış/yetersiz (uygun olmayan) çalışma prosedürleri, düşürülen el aletleri, elektrik(ii) sistemlere yanlışlıkla (kazara) temas, montaj hataları, uygun olmayan kısa devre akım kesici, uygun olmayan ekipman ile gerilim testi , toz birikimi, yalıtım yüzeylerinde korozyon, yanlış (uygun olmayan) bakım/onarım, kesicilerin yerlerine takılması, çıkartılması sırasındaki aksaklıklar, dikkatsizlik / kendine fazla güvenme, kedi, fare gibi hayvanlar vb.. şeklinde özetlenebilir.

Arka flaşına maruz (sunuk) kalma riskini arttırabilecek bazı anormal durumlar:

Enerjili ekipmanların kapılarının açılması (menteşeli kapılarda risk daha düşük, civatalı kapakların kaldırılması sırasında risk daha yüksektir).

Aşırı akımlarda iletkenler arasındaki mesafenin yetersiz olması durumunda,

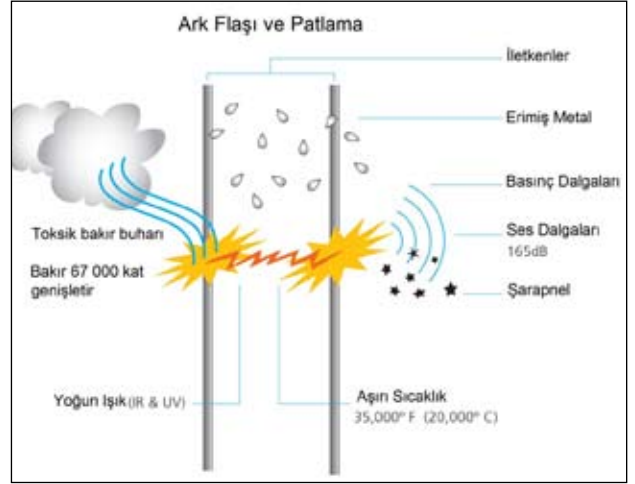
Enerjili elektrik ekipman bütünlüğü işletim ortamı koşullarından negatif etkilenir.

Panellerin üzerindeki güvenlik uyarı etiketlerine uyulmaması, bakım eksikliği (yetersizliği) ve ekipmanın eskimesinin (yaşlanmanın) etkileridir.

Trafo ve elektrik panellerindeki "Ark Flaşı/Patlaması"nda;

- Konsantre (yoğun) enerji dışarıya doğru patlar.
- Yüksek yoğunluklu flaş oluşur.
- Sıcaklıklar 19,400 °C'ye (20,000 °C'ye) ulaşabilir,
- Basınç dalgası 14,06 kg/ cm²'ye ulaşabilir.
- Buharlaşıp iletkenler ve bakır ve saçma gibi partiküller patlayabilir.

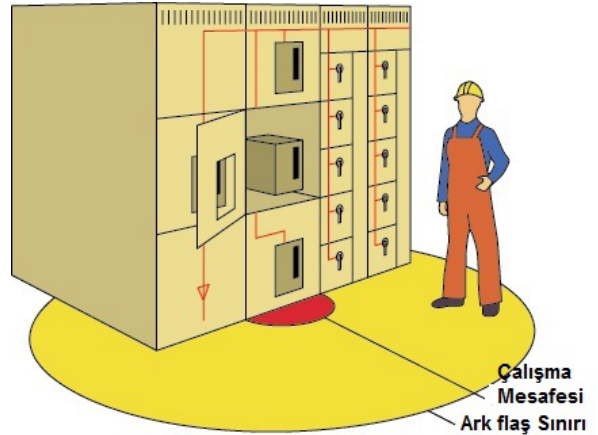
Bunların sonucunda çalışanlar ya da çevrede bulunanlar ciddi bir riske maruz kalırlar^(22,23).

Şekil 1 : Ark flaşı patlamasının etkileri^(22,23)

"**Ark Flaşından Kaynaklanan Tehlikeler**" ; Isı – aşırı sıcaklık , şarapnel, basınç, ses, yoğun ışık [UV (morötesi) ve IR (kızılötesi)] dir.

"**Ark Flaşının Etkileri**" ise; (1. **Güç**; arkın enerji miktarı, 2. **Mesafe**; işçinin arkın çıktığı yere olan uzaklığı, 3. **Zaman**; arka maruz kalınan süre.. gibi şiddet faktörlerine bağlı olarak) Ciddi (ağır) yanıklar, kemiklerin kırılması, görme hasarları (ışığın flaşı çok yoğundur görmeye çok ciddi zarar verebilir), ısıtma kaybı ark patlamasının 60 cm yakınında gürültü; 145 desibeldir. (Not. Ağrı eşiği 130 desibeldir, beyin / iç yaralanmalar, vücutta delinmeler ve yaralanmalar hatta ölüm olduğu görülmektedir^(24,25)).

Şekil 2: Elektrikçinin tehlikeli bölgesi

Ne yapmalı, güvenli çalışma uygulamaları (yöntemleri) ne olmalı ?

Alınacak önlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Kuruluşun enerjisizleştirme – kilitleme politikası'nın olması,
- Çalışanlarca iletken giysi giyilmemesi,
- Çalışma alanı işe uygun düzeyde, aydınlatılmış olmalı,
- Asla kör noktalara uzanılmamalı (ulaşmaya çalışılmamalı)
- Elektrik işleri veya cihazların yakınında iletken sıvı bulunmasına izin verilmemeli,
- Gözetici ile çalışılmalı (1,000 volt'un üzerinde, en az iki kişi ile çalışılmalı)
- Elektriksel etiketleme /kilitleme bozulmamalı,
- Elektrik tesislerinin yanında iletken olmayan merdiven kullanılmalı,

- Ark tehlike değerlendirmesi (etüdü) tamamlanmış olmalı,
- Elektriksel tehlikeleri azaltmak için herhangi bir öneri var ise o uygulanmalı,
- Bir etiketleme sistemi (ör: Ark Flaş Etiket) geliştirilmeli ve uygulanmalı,
- Hangi görevler(in) yapılacağı ve hangi tehlike kategorisinde olacağı belirlenmeli,
- Çalışanlara eğitim (niteliğini arttırmak) verilmeli ve KKD'leri sağlanmalıdır (26) .

Ark Flaş Tehlike Analizi nerede ve ne zaman gerçekleştirilmeli

Tehlikeli Ark Flaş gerilim ne olursa olsun (enerjisi bir ark'ı sürdürmeye yetecek kadar olduğu sürece) herhangi bir elektrikli cihazda oluşabilir. Endüstriyel ortamlarda hataların olabileceği ortak yerler:

- Tevzi tablosu (paneli) ve şalt ponosu
- Motor kontrol merkezleri (MCC)
- Metal kaplı şalt (panellerdeki metal iletkenler)
- Transformatörler (Trafolar)
- Motor sürücüler
- Yüksek gerilim (voltaj) ayırıcı/kesici ve topraklama devreleri
- Koruma ekipmanları
- Sayaç / ölçüm panelleri veya devreleri
- Herhangi bir yerdeki ekipmanın arızası olabilir.

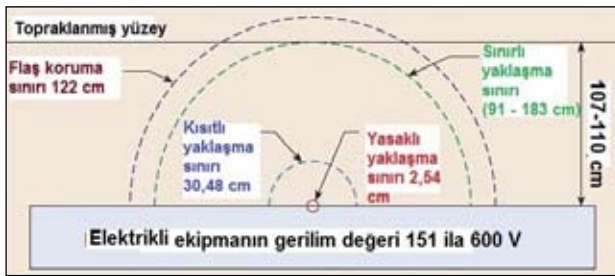
Ark Flaş Tehlikelerinden (yaygın olarak) bazı (yetkin olmayan) bakım işçileri, elektrikçiler, operatörler ve yüksek gerilimli alternatif akıma maruz kalan personel (HVAC personeli) [bir de hırsızlar, ayrıca hayvanlar] etkilenirler (26,27)

Flash (alev) Tehlike Sınırları

Elektrik donanımı için flaş (alev) tehlike sınırını belirleme yöntemleri vardır. (Bkz: **NFPA-70E** ve **IEEE Std-1584**) **Örneğin;** 10 MVA trafoyla beslenen Güç Trafosu Şalt Cihazı (Switchgear).

Flaş (Alev) tehlike sınırı 222,5 cm'dir (7.3 feet'tir).

Flaş (alev) tehlike sınırını belirledikten sonra, sınırı geçen ya da içinde çalışanlar kişisel koruyucu donanımı seçmek amacıyla aşağıdaki bilgileri kullanılabilir. Aşağıda görülen **mesafeler, Ekdeki tablolarda bulunan alev tehlike sınırlarıdır. Kişisel koruyucu donanımlar, kişinin enerjili parçaya olan mesafesiyle değil, bu sınır yardımıyla belirlenmelidir.**

Şekil 3: Yasaklı, kısıtlı, sınırlı yaklaşma sınırı ve ark flaş koruma sınırı

Tablo 1 :Şok (çarpma) Tehlike Sınırları⁽²⁶⁾

Hattan hatta voltaj (Nominal sistem Voltajı)	Sınırlı Yaklaşma sınırı		Kısıtlı Yaklaşma Sınırı	Yasaklı Yaklaşma Sınırı
	Hareketli İletkene Maruziyet	Sabit Devre Bölümüne Maruziyet		
<50 V	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
50 V–300 V 3.0 m	3.0 m	1.0 m	Temastan kaçının	Temastan kaçının
301 V–750 V	3.0 m	1.0 m	0.3 m	25 mm
15.1 kV–36 kV	3.0 m	1.8 m	0.8 m	0.3 m
161 kV–169 kV	3.6 m	3.6 m	1.3 m	1.1 m

* (Daha fazla bilgi için Bkz) NFPA® 70E Standard for Electrical Safety in the Workplace 2012 Edition Table 130.4(C)

Ekipmanların etiketlenmesi

Enerjili iken muayene, ayar, servis ve bakım gerektirmesi olası olan elektrik (dağıtım/tevzi/kumanda) tablosu, endüstriyel kontrol panelleri, sayaç spaket muhafazaları, motor kontrol merkezleri (MCC) gibi elektrikli ekipmanlarda aşağıdaki bilgileri içeren **(Türkçe)** sabit etiketler olmalıdır.

(1) Aşağıdakilerden en az biri:

(a) Mevcut olan kaza enerjisi ve karşılık gelen çalışma mesafesi

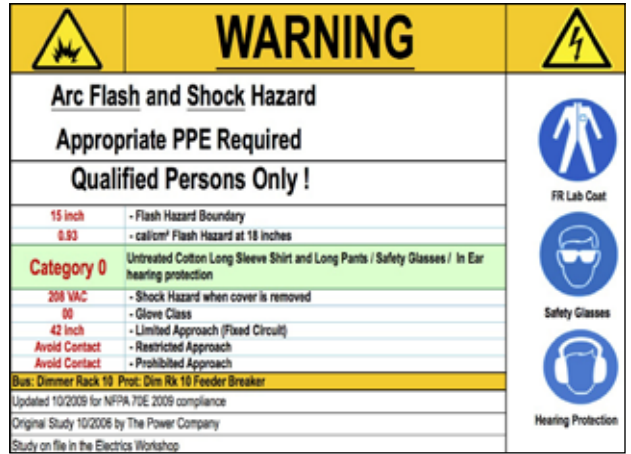
(b) Giyim için minimum ark değerlendirmesi

(c) KKD'nin gereken seviyesi

(d) Ekipman için Yüksek Tehlike/Risk Kategorisi (HRV)

(2) Nominal sistem Gerilimi (Voltajı)

(3) Ark Flaş Sınırı

Şekil: 4 Elektrik panellerine konması gereken etiket örneği.

Tüm elektrik yaralanmalarının %80'i ark flaşından ve yanıcı giysilerin tutuşmasından kaynaklanmaktadır. Elektrik arkının sıcaklığı 19 426 °C (35 000 Fahrenheit'e) ulaşabilir- bu güneşin yüzeyinden dört katdan daha fazla bir sıcaklıktır. 3 metre (10 feet)'den daha fazla bir mesafede bile ölümcül kazaya neden olabilir.

Bir çakmağın bir saniye süreyle bir parmağın ucuna tutulduğunda verilen (maruz kalan) enerji 1 cal/cm² 'ye eşittir. Sadece 1 veya 2 cal/cm² 'lik bir maruziyet enerjisi insan cildinde 2'nci derece yanığa neden olabilir.

Personel, çalıştığı yerler ve şartlar için (Tehlike/Risk Kategorisine) **uygun olan giysileri** giymelidir.

Tablo 2: Tehlike/Risk Kategorileri ve Giyilecek KKD'ler^(26,27)

Tehlike / Risk Kategorisi	Kaza Enerjisi (cal/cm ²)	Kişisel Koruyucu Donanım (KKD)
0	0 - 1.2	%100 keten uzun kollu gömlek, uzun pantolon, Güvenlik gözlüğü, Kulak koruyucusu, Deri ve yalıtımlı eldivenler (gerektiği gibi) Deri işbotu/ayakkabısı
1	1.2 - 4	4+ cal uzun kollu gömlek & uzun pantolon (veya) Tulum, Baret, Güvenlik gözlüğü, Ark derecesine uygun yüz maskesi, Kulak koruyucusu (tıkaç), VR eldiven, Deri eldiven, Deri iş botu
2	4- 8	8+ cal uzun kollu gömlek & uzun pantolon (veya) Tulum, Baret, Güvenlik gözlüğü, Ark derecesine uygun yüz maskesi, Kulak koruyucusu (tıkaç), VR eldiven, Deri eldiven, Deri iş botu
3	8 - 25	25+ flaş giysisi w/ uzun kollu gömlek ve uzun pantolon üzerinde başlık , Güvenlik gözlüğü, Ark derecesine uygun yüz maskesi, Kulak koruyucusu (tıkaç), VR eldiven, Deri eldiven, Deri iş botu
4	25- 40	40+ flaş giysisi w/ FR (YD) uzun kollu gömlek ve uzun pantolon üzerinde başlık, Güvenlik gözlüğü, Ark derecesine uygun yüz maskesi, Kulak koruyucusu (tıkaç), VR eldiven, Deri eldiven, Deri iş botu
Tehlikeli	40'ın üzerindeki	

*NFPA 70E Table 130.7(C)(11)

Yangına dayanıklı giysiyi hangi görevi yerine getirenler giymelidir ?

Devre kesiciler (OG kasetlerin) veya sigortaların çıkartılması veya yerine takılması ile düşük voltaj (elektriksel) testi yapanlar,

Kontrol devreleri (panelleri) üzerinde çalışırken enerjili bölümlere maruz kalanlar. Güvenlik topraklamasını yapanlar (uygulayanlar),

Devre kesici / ayırıcı da manevra esnasında kontak noktaları veya yüzeyleri ile temas edenler,

Orta Gerilim kesicilerin kapaklarını (civatalarını) sökme - çıkartanlar,

Canlı bir devreye temas olasılığı olan çalışanlar alev almaz giysiler giymelidir ⁽²⁸⁾.

Bu nedenle işyerlerinde **Tehlike/Risk Kategori Sınıflandırması** yapılmalıdır ^(26,27).

Sonuç;

Elektrik Panelleri ve Trafoların Yakınında Çalışma

Her bir elektrik tesisi, bu tesisin kontrolünde bulunan görevlendirilmiş şahsın (*Elektrik Yüksek Gerilim Tesislerinde bir Elektrik Mühendisi*) sorumluluğu altında olmalıdır. Elektrik tesisinde herhangi bir çalışma yapılmadan önce elektriksel risklerin bir değerlendirilmesi (*İş Sağlığı ve güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği'nin 6 ncı maddesinde belirttiği gibi- gerçekten- işveren/işveren vekili, İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri, İşyerindeki çalışan temsilcileri, İşyerindeki destek elemanları, ve sistemi gerçekten bilen-örnek var ise - Elektrik mühendisi tarafından*) yapılmalıdır. Elektrik tesisinde, elektrik tesisine veya elektrik tesisinin yanındaki bir iş faaliyetinde görevlendirilen bütün personel, kendi işlerine uygulanabilen iş güvenliği kuralları

Tablo 3: Tehlike/Risk Katgori Sınıflandırması'na Örnek⁽²⁶⁾

Enerjili Ekipmanlarda Yapılan Görevler	Tehlike / Risk Kategorisi
240 V ve Daha Düşük Kontrol Panelleri (Panoları)	
Gerilim testi dahil olmak üzere elektrik iletkenler ve devre parçaları gibi enerjili ekipmanlarda çalışma	1
Pano kesicisi (CBs) sökölüp takılması	1
Civatalı kapakların çıkartılması – pano içindeki komua sökölüp takılıyorsa (çıplak, enerjili elektrik iletkenleri ve devre parçalarına maruz kalınıyorsa)	1
Tevzi tablosu [3 fazlı alçak gerilim panosu; duvar tipi/ dikili tip] ve diğer ekipman >240 V – 600 V'a kadar	
Kesici ve sigorta değiştiriliyorsa; koruma paneli yok iken	1
Gerilim testi dahil, enerjili elektrik iletkenleri ve devre parçaları üzerinde çalışırken	2
600 V sınıfı Motor Kontrol Merkezleri / panoları (MCCs)	
Pano kapakları açıkken kesici, sigortalı ayırıcı ya da yolvericilerle çalışırken	1
Gerilim testi dahil olmak üzere enerjili elektrik iletkenleri ve devre parçaları üzerinde çalışma	2
MCC(Motor Kontrol Panolarında)'de çekmece sök / tak işlemi yapılıyorsa	4
Panellerin üzerindeki ölçü aletlerinden değerlerin okunması	0
*NFPA® 70E Standard for Electrical Safety in the Workplace 2012 Edition Table 130.7(C)(15)(a)	

ve şirket talimatları konusunda eğitilmelidir.

Elektrik işleri ile ilgisi olmayan kişilerin, vücutlarının herhangi bir kısmını, aletlerini, cihazlarını veya araçlarını, elektrik güç hattına (izolasyonlu veya izolasyonsuz) 0,5 metreden çok yaklaştırmalarını gerektiren herhangi bir durumda, **iş izin belgesi** gereklidir.

[Bu kural uzatma kabloları, kanal veya kablo tavaolarındaki güç hatları, motorlara yapılan kısa bağlantılar, yukarıdan geçen elektrikli vinç hatları, ya da gözcülerin veya bariyerlerin yerleştirildiği ve iş sağlığı ve güvenliği biriminin onayladığı yerler için geçerli olmayabilir.]

Çalışmanın, elektrik hatlarında veya trafolarda (transformatörde), elektrik direklerinde, germe tellerinde, transformatör tel örgüsünde veya ekipmanın herhangi bir kısmında, zarar verebilecek kadar yakın olması durumunda (işyerinin) elektrik grubu bir gözcü atamalıdır. Bu gözcü hem personel güvenliği hem de cihaz güvenliğinden sorumlu olmalıdır.

Gözcünün, güvenli bulmadığı herhangi bir işi durdurmaya yetkisi olmalıdır⁽³⁰⁾.

İşin başındaki yetkilinin bu gözcüye işin nasıl yapılacağını ve kendisinin ne yapması gerektiğini detaylı bir şekilde anlatması gerekir. İşe başlanmadan önce yetkili ve gözcü güvenli bir metotta anlaşmalı ve bir "Olağan Dışı Görev Prosedürü" hazırlanmalıdır.

Bir sepetli vinçte çalışırken, elektrik kablosu, haberleşme hatları, su hortumları vb. gibi araçlar görevli ile toprak arasındaki izolasyonu kaldırabilir. Elektrik hatları yakınında çalışırken benzer araçların sepet içinde kullanılmasından önce (var ise) işyeri iş sağlığı ve güvenliği biriminden ya da koşulları bilen işyeri yetkilisinden izin alınmalıdır.

Resim 13: Yangın algılama ve söndürme sistemleri ile donatılmış 154kV'luk trafo.

Arızalar ve sistemin çalışmasındaki aksamaların önlenmesi amacıyla, trafolar (transformatör) ve ilgili parçaları için dikkatli ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilecek olan bir muayene ve kontrol programının planlanması (haftalık, aylık, altı aylık, iki yıllık) ve yürütülmesi gereklidir. Bu muayene ve kontrollerin sıklığı ve kapsamı, iklim, çevre ve servis koşulları vb. özelliklere bağlı olarak değişecektir. Bu nedenle belirli bir trafo (transformatör) için izlenecek olan talimatlar, tercihen kendi bulunduğu ortamda elde edilen tecrübeler ile bulunduğu ortama en yakın özelliklerde bulunan karşılaştırılabilir trafo (transformatör) tesisatlarından elde edilen deneyime bağlı olmalıdır.

Trafolara yerine ve büyüklüğüne göre yangın algılama ve söndürme sistemleri yapılmalıdır. Özellikle açık sahada, yol kenarlarında, park içerisinde bulunan trafoya – patlama ve yangın tehlikesinin olduğu, uzaktan kolay okunabilecek levhalarla belirtilmeli - (içindeki yanabilecek ya da patlayabilecek yağ miktarına ve basıncına göre) kaç metre yaklaşılmaması ya da yakınına park edilmesinin tehlikeli ve yasak olduğu uyarı levhaları ile belirtilmeli, olası ise fiziksel engeller konulmalıdır. Trafo yangınına müdahale eden itfaiyeciler de kesinlikle itfaiyeci giysileri kullanmalıdırlar.

Trafolar dahil, (elektrikle ilgili) açık hava tesislerinin çevresi, üzerinde yüksek gerilim tesislerine karşı uyarı levhası bulunan ve yüksekliği en az 1800 mm. olan bir çitle çevrilmeli -hırsızda olsa- insanlar ölmemelidir^(29,30). Trafoların duvarları resim tuvali olarak kullanılmamalı, üzerine elektrik tehlike uyarı işaretleri ve güvenlik talimatları bulunurmalıdır.

Kaynak

1. <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/24712801.asp>
2. <http://gundem.milliyet.com.tr/catidan-dusen-buz-omer-in-sonu/gundem/detay/1817087/default.htm>
3. <http://www.aktifhaber.com/okulda-basina-buz-dusen-ogrenci-oldu-912301h.htm>
4. <http://www.nethabercilik.com/haber/rizede-trafo-patlama-2-yarali.htm>
5. <http://haberciniz.biz/rizede-trafo-patlama-2-yarali-rize-682749h.htm>
6. http://haber.rotahaber.com/trafodan-kablo-calarken-boyle-yandi_155370.html
7. <http://yurthaber.mynet.com/antalya-haberleri/hirsizlik-yaparken-akima-kapildi-47331>
8. http://www.haber365.com/Haber/Hirsizlik_Yaparken_Elektrik_Carpti/
9. <http://www.tarsusonline.com/aydin/trafo-bomba-gibi-patladi-h42569.html>
10. <http://www.gunhaber.com.tr/haber/Trafo-bakim-sirasinda-patladi-2-isci-yaralandi/360152>
11. http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Antalya_da_elektrik_trafosu_patladi_2_yarali.htm?ArticleID=108761
12. <http://www.aktifhaber.com/antalyada-elektrik-trafosu-patladi-2-yarali-558927h.htm>
13. <http://www.dogurehberi.com/guncel/kozanda-trafo-bakimi-esnasinda-patlama-oldu-1-kisi-agir-yaralandi-h92487.html>
14. <http://yurthaber.mynet.com/adana-haberleri/kozanda-trafo-bakimi-esnasinda-patlama-oldu-1-kisi-agir-yaralandi-207172>
15. <http://yurthaber.mynet.com/van-haberleri/vanda-trafo-yangini-630453>
16. <http://www.vansiyaseti.com/van/trafo-yangini-korkulu-anlar-yasatti-h6502.html>
17. <http://www.yazete.com/gundem/asiri-sicaklar-trafo-patlatti-iki-otomobil-yandi-639539.html>
18. http://www.bilecikhaber.com.tr/haberler_bozuyukte_trafo_patladi_sans_eseri_can_kaybi_yok_-1-sayfa_id-666-id-171033
19. <http://www.haber7.com/genel-olaylar/haber/1053437-trafo-patlattinca-alev-topunun-icinde-kaldi>
20. <http://haberciniz.biz/darende-buyuk-tehlike-atlatti-2278961h.htm>
21. <http://www.kontrolkalemi.com/forum/transformatörler/1883-trafolar-patlar-nasil-onlem-alinir.html>
22. <http://eststraining.com/ArcFlashShock>
23. <http://www.vriellink-es.com/what-is-arc-flash-hazardp://eststraining.com/ArcFlashShock>
24. http://martinarcflash.com/arc_flash/faq.php#top
25. <http://www.hse.gov.uk/electricity/injuries.htm>
26. NFPA® 70E Standard for Electrical Safety in the Workplace 2012 Edition
27. IEEE Std. 1584 –2002: Guide to Performing Arc-Flash Hazard Calculations
28. <http://www.macronsafety.com/hazard-risk-category-levels>
29. Practical Solution Guide to Arc Flash Hazards, ESA, Inc., 2003, Published ESA Inc.
30. TS EN 50110-1:2013 (Kabul Tarihi) 12.06.2013 Elektrik Tesislerinin İşletilmesi Bölüm 1: Genel Kurallar

O BİZLERDEN BİRİ : BRUNO TAUT

Bruno Taut ...
O bizlerden biri...
1936 yılında Alman nazizminden ve Japon faşizminden kaçarak geldi Türkiye'ye...

Profesyonel mimar olarak bir çok ünlü yapıta imza attı.

Ağır hastayken, 36 saatte tamamladığı Atatürk'ün naaşının konulacağı "Katafalk" için bütün ısrarla karşın ödeme yapılmasını kabul etmedi ve "çocuklarıma bırakacağım bir teşekkür mektubu" yeter dedi. Bir ay sonra 24 Aralık 1938'de yaşamını yitirdi.

Bir teşekkür olarak Edirnekapi Şehitliği'ne gömüldü.

Yapıtlarıyla gönlümüze taht kurdu.

Bruno Taut, 4 Mayıs 1880'de Königsberg'de doğdu. Tüccar Julius Taut'un ikinci oğlu olarak doğu Prusya'da Königsberg'de büyüyen Bruno, 1897 yılına kadar lisede ve hemen sonra üç yıl süren Königsberg İnşaat Meslek Okulunda öğrenimini başarıyla tamamlar. 1902 yılında Hamburg ve Wiesbaden şehirlerinde değişik mimarların yanında çalışır, ve bir yıl sonra ünlü bir Berlin'li Mimar Bruno Möhring'in yanında büroda genç biçem (art nouveau) olanağı elde eder ve yeni inşaat yöntemini oluşturan çelik ve taş ile temas kurar. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Bruno_Taut)

1904'te mimar ve kent planı Fischer'in bürosuna girer; 1908'de Berlin'de bir yandan çalışırken bir yandan da üniversitede kent planlama derslerini izlemiştir.

1914'te Berlin'e dönerek kardeşi Max Taut (1884-1967) ve Hoffmann'la birlikte bir büro kurmuş ve güzel sanatlarla uygulamalı sanatlar arasında bir birlik kurmayı amaçlayan Alman Werkbundu adlı örgütün üyesi olur. Taut'un ilk yapıtları onun daha ilkeri düşüncelerini hazırlayan denemeler niteliğindedir. Bunların arasında bir sergi için tasarladığı Cam Ev (1914, Köln) adlı pavyon, yeni bir yapı gereciyle yeni biçim araştırmalarına yönelmesi açısından ilgi çeker. I. Dünya Savaşı'ndan sonra çöken karamsarlığı yenmek için meslektaşları arasında yüreklendirici çalışmalara girişir; onları barış içinde olacak bir dünya için düşünce üretmeye çağırır. Die Gläserne Kette (Cam Zincir) adıyla bilinen bu çalışma mimarlar arasında kurulmuş bir yazışmadır. Taut'un bu dönemden kalma Alp Dağları'nın tepelerini ya da vadilerini örten, camdan düşsel tasarımları vardır. (http://www.mimarlikmuzesi.org/Collection/Detail_bruno-taut_23.html)

1921 - 1924 yılları arasında Magdeburg'da şehir yapı kurulunda, 1924 - 1932 yılları arasında Berlin GEHAG firmasında mimarlık yapar. 1930 yılında Berlin-Charlottenburg Teknik Yüksekokulu

ve Meskenlik Profesörlüğüne çağırılır, böylece Sanat Akademisi üyesi olur. Bruno Taut Japon Uluslararası Mimarlar birliği şeref üyeliğini kabul eder. 1933 yılında Japonya'ya göç eder. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Bruno_Taut)

1933 öncesi "Bahçe Yehir" ve "Cam Ev" gibi yapıtlarıyla dikkat çeker. Dışa vurumcu-devrimci sanat yaratmayı amaçlayan "Sanat İçin Çalışma Grubu (Kasım Grubu)" içinde yer alır. 1920-33 yılları arasında Berlin'de yaptığı bazı çalışmaları UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası içine alınmıştır.

Türkiye dışındaki yapıtları şöyle sıralanabilir:

Almanya'da

- Falkenberg Bahçeşehri, Berlin, 1913
- Senftenberg Lisesi, 1930
- Senftenberg Meslekokulu, 1931

Japonya'da

- Osaka'da Ikomaberges tasarımları, 1934
- Atami'de Hyuga Evi'nin iç mimarisi, 1935/36
- Maeoka'da bir evin tasarımları, 1935/36
- Tokyo'da Okura-Villasının cephesini ve mobilyasını, 1935/36

Birinci Dünya Savaşı sonrası Moskova'ya giden Taut, bu yüzden daha sonra "komünistlikle" suçlanır. 1921'de yeniden ülkesine döner. Her fırsatta, silahlanmanın ve yeni bir savaş macerasının karşısında yer alır. Bu tutumu takınmasında, hem kişiliğinin, hem de doğduğu bölgenin savaş sonunda Almanya'dan koparılmasının önemli etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Ama Nazi Almanyası'nın da, onu barındırmak istemeyeceği çok açık. 1932 yılında yeniden Almanya'yı terketmek zorunda kalmıştır. (<http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=87071#Ur7TweM6reQ>)

Bruno Taut'un kısa süren Türkiye yaşamında ortaya koyduğu yapıtların, bir öğretim basamaklarını izlercesine dizilmesi dikkat çekicidir. Bir ortaokul (Ankara Cebeci), iki lise (Ankara Atatürk ve Trabzon) ve bir üniversite... Ardından koruluk içinde ve boğaz görünümle kendi evi (Taut Evi). Tüm bu yapılarda özgünlük, öncülük, kültürler arası sentez çabası dikkati çekmektedir.

Bruno Taut'un kendisi için yaptığı ve 1938'te bitirdiği Taut Evi, İstanbul Ortaköy'deki Ali Vafi Korusu'nun içinde yer alıyor.

Ankara Cebeci Ortaokulu 1938 yılında yaptırılmıştır. Bayındırlık İşleri Dergisi'nde yayınlanan tanıtım yazısında, "batı ülkelerinde bile eşine az rastlanan tam teşkilat ve tam tesisatlı" bir okul olduğundan söz edilmektedir. Türkiye'de bir çok okul yapısına örnek olmuş; rasyonel-işlevsel anlayışla çizilmiştir. "Yapıda, bir okul tasarımında önemli olan dersliklerin ışık düzeni, geniş ve alçak basamaklı merdivenler, rahat koridorlar,

Bruno Taut'un Türkiye'deki en önemli yapıtlarından biri de, Ankara'da Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi (DTCF) binasıdır.

iyi ışık alan konferans salonu, jimnastik salonu ve kütüphane gibi tutarlı çözümlere gidilmiştir. İçte ve dışta, yalın çizgilerin etkili olduğu yapı, işlevsel mimarlığın önemli örneklerinden birisidir. (Bir Başkentin Oluş... 2011: 354)

Bruno Taut'un Türkiye'deki en önemli yapıtlarından biri de, Ankara'da Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi (DTCF) binasıdır. Cumhuriyet'in kurucularının üniversite hayalinin sanki somutlanmış bir biçimi olan bina, aynı zamanda bir "anıt"tır. 1936 yılında öğrenime başlayan DTCF bir süre "evkaf apartmanları" olarak nitelenen ve bugün Devlet Tiyatrolarına bağlı Küçük Tiyatro ve Oda Tiyatrosu'nun içinde yer aldığı bütünleşik yapıda öğretimini sürdürmüştür; anıt binanın ise 1937 yılında inşaatına başlanmış ve 1939 yılında tamamlanmıştır.

"Ölçeği ve mimari özellikler ile döneminin anıtsal örneklerinden olan yapı, Atatürk Bulvarı üzerinde İsmet Paşa Kız Enstitüsü (Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi) ile Sıhhiye Tren İstasyonu arasında büyük bir parselde konumlanır. Bulvara hakim anıtsal cephesi ile hemen dikkati çeken yapı, önündeki geniş bahçe ile Bulvar'dan ayrılır. Bulvara paralel biçimde kuzey güney doğrultusunda uzanan yapı, birbirine kaydırılarak eklenen bodrum üzerine beş katlı iki yatay kütle ile bunun iki ucuna eklenmiş, güneydeki konferans salonu olmak üzere büyük mekanlar içeren iki dikey kütleden oluşur. Yapının Atatürk Bulvarı'na bakan özenle biçimlenmiş ön cephesinde, girişin bulunduğu orta bölüm öne ve yukarı taşırılarak vurgulanmış, hafif bir kavis yaparak yükseltilen orta bölüme, Atatürk'ün "Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir" özdeyişi yerleştirilmiştir. Merdivenlerde zeminden yükseltilmiş giriş bölümünün sağ ucundaki zemini

mermer kaplı giriş holü, boyutları ve aralarında turkuaz renkli çinilerin bulunduğu malzeme kullanımı ile yapının en çok dikkat çeken bölümüdür. Binanın büyük toplantı salonu da giriş holüne açılır.

Erken Osmanlı Dönemi duvar örgü biçimlerinden olan taş ve tuğla sıralarının değişmesinden oluşan almalı tekniğin yan kanatlarda ve doğu yönünde uzanan küt-

lenin caddede yüzeyinde görülmesi veya giriş holü taşıyıcılarının kaplamalarında turkuaz renkli çini kullanımı, Taut'un Mimar Sinan'a ve Türk kültürüne duyduğu ilgi sonucu incelediği geleneksel mimarlıktan esinlenmesine bağlanabilir. Taut, ön cephede kullandığı almalı duvar örgü tekniğini, "Türk binalarına has olan şekil elemanlarından birkaçını binanın modernliği ile telif hususunda bir tecrübe" şeklinde açıklamıştır.

Konkav girişler, girişin köşesinde tek kolon bulunan kavisli saçak düzenlemesi yapının ilginç detayları arasındadır. Korkuluk vb demir aksamin tasarımı da yapının diğer ayrıntıları gibi Taut'a aittir. Kübist estetiğe bütünüyle uymayan yapının Orta Avrupa geleneği ile Türk etkilerinin bir sentezi olduğu söylenebilir." (Bir Başkentin Oluş... 2011: 340)

Türkiye'de anıtsal yapı çalışmalarının yanı sıra, akademik çalışmalar da yapmıştır. *Güzel Sanatlar Akademisi içerisinde yer alan İstanbul Teknik Yüksekokulu'nun (sonraki adıyla İTÜ Mimarlık bölümünün) kurucusu ve ilk başkanıydı. Daha önce de bir çok yerde ve bu arada Moskova'da hocalık yapmıştı (Widmann H., 1999: 205) Akademide o dönemde, Heykel'de Belling, resim'de L.Levy, iç mimari-süsleme-afiş Philipp Gintner ve Marie Louis Sue görev almıştır. Bu dönemde, Akademinin müdürlüğünü yapan Burhan Toprak, bu öğretim kurumunu, lise ihtisas düzeyinden orta ve yüksek devreli bir sanat eğitim kurumu haline getirmiştir. (Widmann H., 1999 : 210)*

Cebeci Ortaokulu : Yapım Yılları: 1938-39, Yeri: Cebeci, Ankara
Tasarım: Bruno Taut. (www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/bil/ceb/trindex.htm)

Taut'un İstanbul ile tanışması 1916 yılına dayanır. Kayzer II. Wilhelm döneminde Osmanlı devleti ile yakınlaşma süreci içine giren Almanya, imparatorluğun başkentine daha bir önem vermiştir. İlişkilerin olumlu yönde gelişmesi için de bir dizi kültürel girişimde bulunmuştu. İşte bu girişimin bir parçası olarak 1916'da İstanbul'da bir Türk-Alman Kültür Evi açılması için proje yarışması başlatılmıştır. Genç Bruno Taut da açılan bu yarışmaya katılmıştır. Her ne kadar projesi seçilmesede, en azından Türkiye'deki çevrelerde kendisini tanıtmış ve adından söz edilir olmuştur. Nitekim bu yarışmasının seçiciler kurulunda, Türk mimarisinin

iki seçkin adı olan Mimar Kemalettin ve Vedat Tek beyler de bulunuyordu" (http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=87071#_Ur7TweM6reQ)

İstanbul'da bir Türk Alman Kültür Merkezi'nin kuruluş tasarısını 1916 yılında bir yayına dönüştürmüştü. İlk kuramsal mimarlık kitabı olan "Mimarlık Bilgileri" kitabını ise 1936 yılında yazmıştır (<http://www.uludagsozluk.com/k/bruno-taut/>).

Bruno Taut, aynı zamanda bir şehir plancıydı. Bina ve semt tasarımları, kendisinden sonra arkadaşı Franz Hillinger tarafından gerçekleştirilmiştir. Hillinger, 1950 yılında, ABD'ye gidişine kadar Türkiye'de kalmış ve bir çok yapıta imza atmıştır.

Japonya ve Türkiye gibi, mimarlık gelenekleri özgün ülkelerde yaşamış olan Taut bu ülkelerde yerel mimarlıkların ve sanatların çağdaş düşüncelerle bağdaştırılması konusuna eğilmiştir. Özelliklerinden biri de yapılarda renk kullanımı üzerinde duran ilk çağdaş mimar olmasıdır. Resim yapmış, mobilyalar tasarlamış, sinema ve tiyatro için dekorlar hazırlamış, mimarlığın her konusuyla ilgilenmiştir.

Bütüncül yaklaşımına toplumsal gereksinmelere yönelik bir içerik katabilmesi onu 20.yüzyılın önde gelen mimarlarından biri yapmıştır. (http://www.mimarlikmuzesi.org/Collection/Detail_bruno-taut_23.html)

Bruno Taut, çok kısa yaşamının son dilimini Türkiye'de üniversitenin doğduğu ve Cumhuriyet'in bilimin ışığında köklendiği bir döneme denk gelmesi, bizim için çok önemlidir. Hitler Faşizminden kaçan bir çok "dünya çapında değer" gibi Taut da, Türkiye'de bir mucizenin yaratılmasına hem katkıda bulunmuş, hem de tanıklık etmiştir.

KAYNAKLAR :

- Widmann Horst (2000) : Atatürk ve Üniversite Reformu, Kalcı Yayinevi
- Bir Başkentin Oluşumu – Avusturyalı, Alman ve İsviçreli mimarların Ankara'daki İzleri (2011), Goethe Institut, Ankara
- <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/arc/egl/trindex.htm>
- <http://eniyon.hurriyet.com.tr/default.aspx?mekanID=1186&iralID=3512&hID=10194735&mKat=0>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Bruno_Taut
- <http://www.biristanbulhayali.com/tautun-evi-ve-gizemi>
- http://www.mimarlikmuzesi.org/Collection/Detail_bruno-taut_23.html
- <http://www.uludagsozluk.com/k/bruno-taut/>
- http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=87071#_Ur7TweM6reQ

(*) ("Cumhuriyet'in Anıt Kurumu : Üniversite" adlı yakında çıkacak yayınıımızda bu mucize anlatılacaktır)

1914 yılında Köln'de gerçekleşen Alman Ticaret-Sanayi Odası sergisi için Bruno Taut tarafından tasarlanmıştır. Aynı sergi içinde Peter Behrens Henry van de Velde, Walter Gropius ve Adolf Meyer'in tasarımları da bulunmaktadır. (www.google.com.tr/search?biw=1796&bih=857&tbm=isch&sa)

Berlin'deki modernist sosyal konutlar (Almanya) : Berlin'in sosyal, politik ve kültürel olarak büyük gelişme kaydettiği Weimar Cumhuriyeti zamanında, 1910 ve 1933 yılları arasında inşa edilen bu konutlar, düşük gelir grubundan insanlar için konut çözümleri üretmesi; planlamaya, mimarlığa ve bahçe tasarımına yeni bir bakış açısı getirmesi açısından önem arz ediyor. Yeni kentel ve mimarî tipolojiler yaratan, yenilikçi tasarım çözümleri üreten, teknik ve estetik buluşlara imkân tanıyan yapılarda Bruno Taut, Martin Wagner ve Walter Gropius gibi büyük mimarların imzası bulunuyor.

KERKENEZ

Servet ŞENGÜL

Fotoğraf, www.trakus.org/kods_bird/resim/kus/orji adresinden alınmıştır.

Her bahar birkaç civcivini kaptıkları için annem, kerkenezleri sevmezdi.

Kanat çırpmadan havada asılı durur, avının en dalgın, en savunmasız anını bulunca dalıp kapardı. Vuramazdık. Sapanımızı tanır, görür görmez kaçırdı. Öyle durmayı nasıl becerdiğini acayip merak ederdik. Çocukluk işte. Bir yakalasak anlayacağız.

İzmir'in zengin aileleri bizim küçük kasabanın taze balıklarını yemeyi pek severdi. O Pazar yine gelmişlerdi. Hayranı olduğumuz Şevrole'lerden, Ford'lardan, yayla gibi Osmobil'lerden yayılan bilmediğimiz dillerdeki şarkıları, müzikleri vardı. Bazen coşup, açık-saçık elbiseleriyle ortalık yerde dans ettikleri için "gâvur" derdik kestirmeden. Duyarlar mıydı bilmem; kısa pantolonlu, temiz yüzlü akranlarımızı kıskanır, biraz da acıtmak için üç-dört arkadaş bağırırdık uzaktan: "Pazar, Pazar, gâvurlar azar."

Bu kez gelenler farklıydı. Tek saçma atan tüfekleri vardı. Yüksek duvarlı saçak altlarında her bahar olduğu gibi serçeler, kumrular, kerkenezler yavrularına yem taşıma telaşındaydı. Kuşluk vaktiydi. Yem taşımaktan yorgun düşen kanatlarını dinlendirmek, birkaç nefes soluklanmak için saçaklarda tünüyorlardı. Önce babaları, sonra akranımız çocukları ateş etmeye başladı. İçine tek saçma alan bu tüfekleri ilk kez görüyorduk. Oyuncak gibi, fazla ses çıkarmıyor ama öldürüyordu. Pat,

pat, pat... Kendi aralarında gülüşüp eğleniyorlardı. Biz de olanları şaşkın gözlerle izliyorduk. Ne olduğunu anlamamıştı kuşlar. Pat pat düşüyorlardı.

Onlarcası yerdeydi. Annem sevinecek diye düşünmüştüm. Artık bizim civcivleri kapamayacaklardı. Saçmaları mı bitti yoksa sıkıldılar mı, toplanıp gittiler. Oyun bittiği için biz de kendi oyunlarımıza dönerken kediler pusudan çıkıp ölü kerkenezleri kapıştılar. Hem merakımdan hem de anneme göstermek için kalanlardan birini aldım. Hâlâ sıcaktı. Saçma kafasına girmiş, incecik kanamıştı. Elime değen kanı, kanadına sildim. Tüyleri çok güzeldi. Gözleri kapalıydı.

Koşarak eve gittim. Bir solukta anlattım olanları. Sevinsin diye kuşu uzattım. Ben öldürmüşüm gibi elimden alıp su serpti kafasına belki canlanır diye. Canlanmadı. Ölü kuşu bir eliyle okşarken, "Bak," dedi yüzüme doğru yaklaştırarak, "Anne bu, anne." Gagasının kenarından sarkan küçük bir çekirgeyi göstererek, "...yavrusuna yediremeden ölmüş."

Ertesi gün, şafakta yavru kerkenezlerin çılgıkları sardı her yeri. Üç- dört gün sürdü. Belki daha çok... Annemle komşular her gün ilendi bunu yapanlara. Gizli gizli ağladı.

Çılgıklar her gün birer birer azaldı. Son çılgık sessizdi, zaten duyan olmadı.

ANKARA'DA FARKLI SOSYO-EKONOMİK YAPIDAKİ İLÇELERDE SU VE YAŞAM

Kemal ÜNLÜ *

GİRİŞ

Su gündelik yaşantımızın vazgeçilmez bir ögesi olarak, gün geçtikçe artan bir önem kazanmaktadır. Su, insanların içme, taşıma, sulama ve enerji gereksinimlerini karşılamak dışında, bitkisel ve hayvansal yaşamın da ön koşulu-
dur. Suyun insan, diğer canlılar ve ekosistem için taşıdığı önem, suların korunmasını, kullanılmasını ve dağıtımını toplumun en önemli konusu haline getirmiştir. Dünyanın bir çok köşesinde yaşanan ciddi su kıtlığı, suların sınırlı ellerde toplanması ve suların kirlenmesi bu toplumsal konunun, toplumsal sorun haline dönüşmesine yol açmıştır. Özellikle 20.yüzyılın başından beri, sulara ilişkin düzenlemelerin gerek ulusal, gerekse Uluslararası düzeyde yaygınlaşması, ülkemizi de içine almaktadır. (GÜNEŞ, 2010) Ama Cumhuriyet'in ilanından bu yana, su politikalarında farklılıklar ortaya çıkmış; son olarak da suyun ticari olarak değerlendirilmesi ve özelleştirilmesi, su sorununun toplumsal boyutlarının derinleşmesine yol açmıştır.

Kişinin, fizyolojik su gereksiniminin yanı sıra kullanım suyu gereksinmesi de, yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından kullanım suyu gereksinmesi kişi başına en az 150 lt/gün olarak kabul edilmektedir. Bu miktar batı ülkelerinde 500 lt/gün'e kadar yükselmekte; geri kalmış Asya ve Afrika ülkelerinde bölgelerinde 50 lt/gün'e kadar düşmektedir.

Suyun kullanım amaçları şu şekilde sıralayabiliriz :

- İçme ve yemek pişirme,
- Kişisel temizlik (çamaşır, banyo, temizlik vb)
- Konutların temizliği
- Isınma ve havalandırma
- Cadde ve sokak temizliği
- Eğlence ve sportif amaçlar (yüzme havuzları, banyo vb)
- Görsel kullanımı (park ve bahçe havuzları, fiskeyler)
- Yangın söndürme
- Atıkların uzaklaştırılması (kanalizasyon)
- Ekonomik amaçlı kullanımlar (hidroelektrik santraller, tarımsal sulama, sınai üretim vb).

Aşağıdaki tabloda içme ve kullanma sularının nitelikleri ve en az gereksinim duyulan miktarları şöyledir :

- Yeterli miktarda olmalıdır : a) İçme suyu gereksinme en az kişi başına 2,5 lt/gün
- b) Kullanım suyu gereksinme en az hane başına 150 lt/gün
- Fiziksel nitelikleri uygun olmalıdır : Renksiz, koku-suz, tortusuz ve berrak olmalı; radyoaktif maddeler içermemelidir.
- Kimyasal nitelikleri uygun olmalıdır : Sağlık için gerekli olan mineralleri içermeli; zararlı ve zehirli maddeler bulunmamalıdır.
- Bakteriyolojik nitelikleri uygun olmalıdır : Hastalık etkeni olan mikroorganizmaları içermemelidir.

AMAÇ VE YÖNTEM :

Çalışmamızda, farklı ilçelerde, gereksinimlerle ile sosyo-ekonomik düzey arasında ilişki araştırılmıştır. Görmek istediğimiz olgu, suyun para karşılığı yurttaşlara ulaşmasına bağlı olarak tüketimin etkilenip etkilenmediğini;

Fotoğraf, www.buski.gov.tr/images/album/icme adresinden alınmıştır.

tüketimi etkileyen başka etmenlerin varlığını ortaya koymaktır.

Bunun için Ankara ili içerisinde birbirinden sosyo ekonomik yönden farklılık gösterdikleri kanıtlanmış olan 3 ilçe üzerinden bir tanımlama yapmaktır. Çankaya, Keçiören ve Mamak ilçelerinde, su tüketim faturaları ve anket formu kullanarak, alandan veri toplanmaya çalışılmıştır. Su tüketim faturaları üzerinden, örneklem almak çok iyi olurdu. Ne yazık ki, ASKİ ile yeterli işbirliğini kuramadığımızdan, kar-
topu örneklem yöntemi ile alan çalışması yapılabildiği.

BULGULAR :

Çankaya ilçesinde; örneklemimize giren ailelerin demografik özellikleri şöyledir :

- Hanelerde yaşayan aile bireylerin sayısı sırasıyla 3 (%20), 4 (%70) ve 5 (% 10)'tır.
- Ailedeki yetişkinlerin eğitim durumu ise ağırlıklı olarak üniversite mezunudur.
- Haneye giren aylık toplam gelir, ortalama 5.000 TL yöresindedir.
- İçme suyu bütün hanelerde, dışarıdan damacana ile getirilmektedir.
- İçme suyu tüketimi, ailedeki birey sayısına göre değişiklik göstermektedir. Ortalama günlük tüketim, sırasıyla 3 (6-8,5 lt), 4 (10-11,3 lt) ve 5(10-11 lt) birey yaşayan evlerde parantez içinde gösterilmiştir.
- Aylık tüketilen kullanma suyu ise ortalama 6 metreküp-gündür.
- Ankara Valiliği Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından yapılan su analizlerinde, içme kullanma suyu kimyasal analiz raporuna göre, Çankaya ilçesinde "uygun" bulunmamıştır.

Keçiören ilçesinde; örneklemimize giren ailelerin demografik özellikleri şöyledir :

- Hanelerde yaşayan aile bireylerin sayısı sırasıyla 3 (%10), 4 (%60) ve 5 (% 30)'tır.
- Ailedeki yetişkinlerin eğitim durumu ise lise mezunu ve üniversite mezunu olarak eşit bir dağılım göstermektedir.
- Haneye giren aylık toplam gelir, ortalama 2.000 TL yöresindedir.

* Genç Sosyal Politikacı

- İçme suyunun kaynağı, hanelerin %30'unda çeşme suyu, %70'inde ise damacana'dır.
- İçme suyu tüketimi, ailedeki birey sayısına göre değişiklik göstermektedir. Ortalama günlük tüketim, sırasıyla 3 (6 lt), 4 (8 lt) ve 5 (10-11 lt) birey yaşayan evlerde parantez içinde gösterilmiştir.
- Aylık tüketilen kullanma suyu ise ortalama 7 metreküp-gündür.

Mamak ilçesinde; örneklemimize giren ailelerin demografik özellikleri şöyledir :

- Hanelerde yaşayan aile bireylerin sayısı sırasıyla 3 (%20), 4 (%40) ve 5 (% 40)'tır.
- Ailedeki yetişkinlerin eğitim durumu ise ağırlıklı olarak lise mezunudur.
- Haneye giren aylık toplam gelir, ortalama 1.500 TL yöresindedir.
- İçme suyu bütün hanelerde, %80 musluktan akan su ve % 20 damacana ile sağlanmaktadır.
- İçme suyu tüketimi, ailedeki birey sayısına göre değişiklik göstermektedir. Ortalama günlük tüketim, sırasıyla 3 (4 lt), 4 (6 lt) ve 5 (10 lt) birey yaşayan evlerde parantez içinde gösterilmiştir.
- Aylık tüketilen kullanma suyu ise ortalama 9 metreküp-gündür.
- Ankara Valiliği Halk Sağlığı Müdürlüğü tarafından yapılan su analizlerinde, içme kullanma suyu kimyasal analiz raporuna göre, Mamak ilçesinde "uygun" bulunmamıştır.

SONUÇ:

Çankaya – Keçiören – Mamak ilçelerine doğru bir yol ilerlersek; ailedeki birey sayısının arttığını, haneye giren gelirin düştüğünü, damacana ile su tüketiminin düştüğünü, içme suyu tüketiminin ise özellikle 3-4 bireyin yaşadığı ailelerde azaldığını görmekteyiz. Çankaya'da içme suyu tükemi batı standartlarındadır; ailedeki birey sayısı arttıkça bu değer de düşmektedir. İçme sularının içilemezliği de gösterildiğine göre, toplum sağlığı damacana kullanımının yüksek olduğu Çankaya'dan, damacana kullanımının düşük olduğu Mamak'a doğru artan bir tehdit altındadır. Bu azalma tamamen gelirin bir fonksiyonu olarak görülmelidir.

Kullanma suyu ise aynı yolu izlediğimizde artmaktadır. Bunu ailedeki birey sayısının artışı ile açıkladığımız gibi, daha az su tüketimini getiren teknoloji kullanımı ile de bağlantılandırabiliriz. Bunun yanında, eğitim düzeyinin daha yüksek olduğu Çankaya ilçesinde, ailelerin suyu daha verimli kullandığı ve bilinçli bir tasarrufa yöneldiği de gözlenmiştir. Bu gözlemi, ziyaret ettiğimiz evlerde uyguladığımız

Fotoğraf, www.haberdenghaber.com/images adresinden alınmıştır.

eğitim setine gösterilen tepkilerden de çıkarma olanağı olmuştur. Çankaya'da benimsenen bilgi-tutum-davranış; Mamak bölgesinde yeni yeni öğrenilmektedir.

Su tüketimini, insanca yaşam düzeyini değerlendirme- nin bir aracı olarak gördüğümüzde, kentin sosyal politikasını belirleyen yerel yönetimlerin, bu araştırmanın ortaya koyduğu verilerden sonuçlar çıkarması gerektiğini düşünmekteyiz. Bir insan hakkı olarak "su hakkı" mutlaka gelirden arındırılmalı; eğitimle desteklenmelidir. Yerel yönetimler, yurttaşlara karşı, insan odaklı politikalar benimsemeli ve onları "küreselleşme"nin azgın dalgalarından korumalıdır.

KAYNAK :

Güneş, Ahmet M.: Avrupa Birliği Su Çerçeve Yönergesi ve Türk Su Hukuku, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, N. 2, s. 167 vd.

Alınabilecek önlemlere bir örnek: Raylı kapının raydan çıkarak düşme olasılığına karşı; her iki ucu sağlam bir ankraj (bağlantı) noktasına bağlanmış çelik halat kapının üst bölümüne kaynatılmış halkalar üzerinden geçirilmiştir.

3. Tesisat düzenli aralıklarla (en geç yılda bir) tamamen gözden geçirilir. Gerekli bakım ve onarımları yapılır.

4. Kapının açıldığında her iki kanadının kenarları, operatörler (çalışanlar) tarafından kolay fark edilmesi için kırkbeş derece açılı en az 15-20 cm açılı sarı sıyah renge boyanır (tercihen yansıtıcı boyalar- la).

5. Çalışma günü boyunca açık tutulan kapıların kenarına (içerden ve dışardan) sınırın kolay anlaşılması için yansıtıcı kırmızı/beyaz dub-alar (karayolları kavşaklarında kullanıldığı gibi) kullanılabılır.

1. Raylı kapılarda raydan çıkma ve devrilmeyi önleyici (önleyecek) güvenlik sistemi (tertibatı) bulun(durul)ur. (İşyeri Bina ve Eklenti, Alına. Sağ. ve Güven. Önlem. Hak.Yön.EK-1; 35.ç – Yapı İş.İş Sağ. ve Güven.Yön.EK-4; 41.a)

2. Kapılarda ilgili tehlikeler değerlendirilir, olası riskleri önleyici önlemler belirlenerek, bunları bertaraf etmek için önlemler alınır.

> Sayfa 23'ün yanısı

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

MADENCİ EDEBİYATI

Zonguldak, barındırdığı zenginlikler yüzünden en çok acı çeken yöremiz. Hem yeraltı zenginliğini yitirmiş ve hem de insangücü zenginliğini. Bu kadar acı olur da, sanata konu olmaz olur mu?

“Eşlerinin hayır dualarıyla ve çocuklarının masum gülüşüyle işlerine uğurlanan maden emekçileri, emek yoğun bir çalışma sürdürüp sektörün doğası gereği çok tehlikeli işler yapmaktadır. Kazmasını her vuruşunda bu uğurda hayatını kaybeden arkadaşının hayatını gören, hayatını acıyla ve dayanışmayla yoğuran emekçiler, her gün yaşamını ortaya koyarak onurlu bir hayat sürdürebilmek ve çocuklarına umutlu bir gelecek bırakabilmek için çalışmaktadır. Her gün “uğur ola” diyerek yerin metrelerce altına gönderilip, “geçmiş olsun” diye karşılanan bu onurlu mesleğin mesuplarına tüm toplumun şükran borcu vardır” diyerek çalışmayı bizlere sunuyor Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu.

Elimizde iki kitap var :

1. Çığlık (2007)
2. Korkunun Tırnakları (2011)

İkisi de Maden Mühendisleri Odası'nca düzenlenen yarışmaların ürünü.

Herşeyden önce, Maden Mühendisleri Odası'nı böyle bir konuyu desteklediği için kutlamak gerek. İkinci olarak da, bu yarışmayı sürdürdüğü için kutlamak gerektiğine inanıyoruz.

“Madenci Öyküleri – Çığlık” başlıklı çalışmada, başı çeken Tekgül Arı, duygularını şöyle bizlerle paylaşıyor :

“Kitapta yer alan öykülerin sesini dinlediğimde, duyduğum ses çığlıktı. Yerin altında ve yerin üstünde çalışan suskun madenciler. Onları hergün korkuyla bekleyen eşler, çocuklar, analar, babalar... Bir lokma ekmek için içlerine gizlemişler sessiz çığlıklarını. Bundan olsa gerek madenin içinde de dışında da suskunluk hakim. Madenci evindeyse korku. İnanmışlar bir kez değişmeyecek yazgı. Maden üstlerine yıkılıp ölmeseler bile ciğerlerine sinsice sinen tozlar patlayacak eninde sonunda.”

Seçici Kurul, seçimini şöyle yaptı :

- Birincilik : Kıymetlidir Madencinin Karısı (Münevver İzgi)
- İkincilik : Sisiz İzi (Serap Gökalp)
- Üçüncülük : Çantamdaki Kuvars (Hande Baba)
- Mansiyon : Şark Ocağında Üç Vardiyalı Bir Oyun (Alaaddin Kara)
Küçük Sesler (Erhan Ceylan)
Helal (Emine Emel Balcı)

Bu öyküleri okuduğunuzda sizin de çığlığın sesini duyacağınıza eminiz. Onun için sizleri **Çığlık** kitabı ile başbaşa bırakmak istiyoruz.

Ama elimizdeki madenci edebiyatı üzerine yazılan kitaplar daha bitmedi.

Daha önce 4 ciltlik çalışması olan Grizu romanıyla okurlarımıza tanıttığımız Muzaffer Oruçoğlu'nun bu kez resimleriyle katkıda bulunduğu bir yapıt elimizde : Korkunun Tırnakları. Maden Mühendisleri Odası tarafından açılan bir yarışmaya gönderilen çalışmaları derliyor.

Yarışmanın düzenlenmesinde ve ürünlerin yayına hazırlanmasında başı çeken Tekgül Arı, sunuş yazısında şöyle diyor: “Yarışmaya katılan dosyaların sarsıcı etkisi hemen kendini gösteriyor. Önce bir sızı geziniyordu ruhunuzda. Sonra madenci ve ailesinin tenini kaşıyan, **korkunun tırnakları**, bir şekilde size ulaşarak ruhunuzu kaşımaya başlıyor. İnanılması zor yaşam koşullarını barındıran bu alanın çalışanları ile ailelerinin içindeki korkulu bekleyiş hep ayaktadır. Çalışanların vakti geldiğinde yeryüzüne çıkarak onu bekleyen çoluk çocuğuna kavuşabilme umudu hep ikirciliktir. Başka bir iş bulmak kolay olsa, belki bir çoğu bırakacak bu mesleği ama koşullar öyle değildir. Bazen **Büyük Madenci Yürüyüşü** ile çoluk çocuk hak aramak için dökülür yollara. Kadınlar, yüreği avucunda suskundur. Bebeleri karınında, Araf'ın ortasında, çalışan ömürlerinden ömür verendir. Göçüğün altında Kömür Karasıdır Kanayan”.

Emekçi dostu yazarlar, Remzi inanç ve Tuncer Uçarol'un yönlendirmesiyle başlayan “yarışma” düşüncesi, seçici kurul üyeleri Kemal Ateş, Çiğdem Ülker, Kevser Ruhi, Engin Çetinbağ ve Tekgül Arı'nın çabalarıyla gerçekleşmiştir. Yarışmada, şiir, masal, anı, günce, yaşam öyküsü, özyaşam öyküsü, röportaj vb türlerini içermekte. Kitapta yer alan 19 ürün, işte

bu yarışmaya katılan 167 ürün arasından seçilmiştir.

Seçici Kurul oybirliği ile Bilsen Balcı'nın “Araf” adlı öyküsünü, İbrahim Erdem'in “Kömür Karasıdır Kanayan” adlı şiirini ve Alaaddin Kara'nın “Büyük Madenci Yürüyüşü” adlı anı yazısını ödüle değer görmüştür. Mansiyon alan çalışmalar da şöyle :

- Zonguldak Maden Mühendis Mekteb-i Alisi adlı araştırma yazısı (Gürdal Özçakır)
- Yarasa adlı öykü (Leyla İpek)
- Ay Ülkesine Yolculuk adlı öykü (Ceylan Alas)
- Torakçı adlı öykü (Fuat Sevimay)
- Yedi Kat Yeraltında Mısırlar adlı şiir (Alpaslan Akdağ)

İbrahim Erdem'in “Kömür Karasıdır Kanayan” adlı şiirinden bir kaç dize ile sizleri bu kitabı okumaya davet ediyoruz :

“Sabırlı insandır madenci gözbebeğinde ışılan kömür karası
Sevgiyi kuşanır evde çıkarken onu uğurlayan bakışlarla
Kara kömürün ışıltısı kamaşır dilinin ucunda yakıcı ve kara
Gülüştü tutuşturur daha sökülmemiş som kömürleri
Vardiya başlamadan ilk ter damlası tomurcukları altında
Avaçlarının içinde kazmanın soğuk sapı yanar utanarak
Sıkır yumruklarını parmakları kenetlenmiş birer sıradağ
Madencilerin toplanma yerine yürüyüşü sokaklarda birer marş
Yerin dibini inisi de yaşamın en güzel renkleriyle örülür
Milim milim oyar kara kayaları sevgiyle okşayarak”

Bize bu değerli çalışmayı kazandıranlara çok teşekkür ediyoruz. Gerisi hepimize kalıyor : Okumak, alkışlamak ve yeni yeni çalışmalar için onları özendirmek.

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Tehlikeyi Tanıyalım

Her İki Yana Açılan Raylı Kapılar

Mustafa TAŞYÜREK*

(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Durum: Çalışanlar forklift gibi kaldırma ve iletme ekipmanları da kullanarak her iki yana açılan çelik raylı kapıların arasından geçmekte ve malzeme taşımaktadır.

İşçinin bu çalışmalar sırasında karşılaşılabileceği tehlikeleri tanımlayabilir misiniz ?

Neler Olabilir ?

1. Yanlara açılan raylı çelik kapıların üzerinde yürüdüğü rayların bağlantı yerleri gevşeyebilir, korozyon nedeniyle çürüyebilir ve kapı(lar) düşebilir.
2. Kapıları yürütme tekerlerine bağlayan aparatlar ile kapı bağlantısı çürüyebilir, bu durumda kapı devrilebilir.
3. Kapının kendisi korozyon nedeniyle çürüyebilir. Altından ya da yanından geçen çalışanların üzerine düşerek ölümcül kazalara neden olabilir.
4. Forklift gibi taşıma ve iletme ekipmanları ile kapı arasından geçerken, taşınan malzeme kapıya çarparak rayından çıkartıp devrilmesine neden olabilir.

> Yanıtı 21. sayfada

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Ahmet MAKAL
Prof. Dr. Ali Esat KARAKAYA
Prof. Dr. A. Gürhan FİŞEK
Mak. Y. Müh. Aykut GÖKER
Prof. Dr. Aygen BULUT
Mim. Y. Müh. Cihat UYSAL
Dr. Engin TONGUÇ
Jeom. Erdoğan BOZBAY
Prof. Dr. Feriunde ÖZBAY
Doç. Dr. Gülbiye YENİMAHALLELİ
YAŞAR
Prof. Dr. Güler Okman FİŞEK
Prof. Dr. Hamit FİŞEK
Prof. Dr. İsmail TOPUZOGU
Prof. Dr. İsmail USTEL
Dr. Ecza. Leyla USTEL
Prof. Dr. Mesut GÜLMEZ
Prof. Dr. Muammer KAYAHAN
Doç. Dr. Muge ERSOY KART
Mimtar PEKER
Prof. Dr. Murat DEMİRCİOĞLU
Kim. Müh. Mustafa TAŞYÜREK
Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU
Prof. Dr. Nevzat ÖZGÜVEN
Oya FİŞEK
Prof. Dr. Sarper SUZEK
Yrd. Doç. Dr. Taner AKPINAR
Yrd. Doç. Dr. Umur AŞKIN
Prof. Dr. Yasemin GÜNAY BALCI
Prof. Dr. Yıldız TUMERDEM

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ
BİLİMSEL
DANIŞMA KURULU'NUN
YİTİRDİĞİMİZ
AMA HEP ARAMIZDA OLAN
ÜYELERİ

Prof. Dr. Alpaslan İŞIKLI
Prof. Dr. Cahit TALAS
Prof. Dr. Kurthan FİŞEK
Doç. Dr. Ömer Tunç SAVAŞCI
Tuncer UÇAROL

İÇİNDEKİLER

- **ÇOCUK HABER**
2013 Biterken Çocuklar..... 2
Taner AKPINAR
- **ANIMSA**
Toplum Hekimliğine Gönül Verenler - 14
Bulaşıcı Hastalıklarda Bir Önder : Tevfik Salim Sağlam 4
- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**
Yeni Dönemde (6331 S.K. Sonrası) Değerlendirmeler - 3
İşçi Katılımı 7
A. Gürhan FİŞEK
- **İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ**
Trafo Duvarı Resim Tuvali Olmalı mı? 10
Mustafa TAŞYÜREK
- **ANIMSA**
O Bizlerden Biri : Bruno Taut 16
- **YAŞAM**
Kerkenez 19
Servet ŞENGÜL
- **SOSYAL POLİTİKA**
Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki İlçelerde
Su ve Yaşam 20
Kemal ÖNLÜ
- **KİTAP TANITIMI**
Madenci Edebiyatı 22
- **BULMACA**
İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım :
Her İki Yana Açılan Raylı Kapılar 23
Mustafa TAŞYÜREK

İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

<http://www.isguvenligi.net>
<http://www.osgb.fisek.com.tr>

- Sahibi: Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi
Valeri Adına
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)
- Yönetim Yeri: Selanik Cad. Ali Taha Apt. 52/4
Kızılay 06650 ANKARA (e-posta: bilgi@fisek.org.tr)
Tel: 0312 419 78 11 • Faks: 0312 425 28 01 - 395 22 71
• Web sayfası: www.fisek.org.tr
- Çalışma Ortamı Dergisi'nde yayımlanan yazılar,
resimler kaynak gösterilerek kullanılabilir.
- Bu dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bu bir HAKEMLİ dergidir.

- Çocuk Dostu'muz olanlara dergi ve kitaplarımız
düzenli olarak gönderilmektedir.
Sizleri de Çocuk Dostu'muz olarak görmek isteriz
- Çalışma Ortamı Dergisi iki ayda bir yayımlanır
(Yerel Süreli Yayın)
• ISSN 1302-3519
- Sayı: 132 • Ocak - Şubat 2014
- Ücretsizdir
- Yayıncı ve Basım: Büyük Anadolu Medya Grup
İstanbul Cad. Elif Sk. Sıtçu Kemal İşhanı No:7/188
İskitler 06060 ANKARA
Tel: 0312 384 30 70 (Pbx) • Fax: 0312 384 30 57
Baskı Tarihi : 20 Ocak 2014